ԱԹՈՌ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 998 Կ. ՊՈԼԻՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6 ՀՈԿՏ, 1903 26 ՊԷՅԼԻ 1322 — 23 ԷՅԼՈՒԼ 1323

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand Rue de la Sublime Porte
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՏԳՈՒ ՓՈՒՆՂԱՐՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻՆ

ԽՄԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլուխ Ալի Քառասուն, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները եւ լրեն արտաքոյ։

Մանզումէի Եֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԶԱՒՈՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزیته‌در
صاحب امتیازی : ارماسی فرید
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سی نومره ۳۸

ԳԱԾԱՆՈՒԹԻՒՆՔ
Տարեկան վճարում
Գօրոյ համար 80 ղրշ. 50 ղրշ.
Գաւառների համար 108 » 60 »
Արտաքսման համար 25 ֆր. 12 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամեայ համար, տողը 5 ղրշ.
Մէկ ամսուայ ուսի ծանուցմանց համար
Տեղեկանալ պայմանների։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

Պնակը Կանխող Ամուլներ

Մայրերու անիմաստ խստութիւնները եւ երկու սիրտերու նմանը չատ փիչ անգամ տեսնուած սէրերուն հետեւանքը եղող յուզումնալից դրուագի մը լուրը կը հասնի մեզի, որով անգամ մըն ալ երեւան կուգայ յաւէ՛տ դատապարտելի ընթացքը ա՛յն մայրերուն, որոնք իրենց դայթակղեցուցիչ անհեռատեսութիւնով բարոյապէս կը մեռցնեն իրենց աղջիկ զաւակները ու պատճառ կ'ըլլան որ օրին մէկը անոնց գերագոյն պահ՛ը անարգուի, իրենց նախապաշարուած տգիտութիւններուն զոհագրի զոհ՛ը ըլլան անոնք, հոգ չէ թէ իրենք մինչեւ վերջը իրենց թիւրըմբռնումին մէջ հաստատ մնան, յամառութեան այն անբացատրելի ոգիովը որ Պալանայ մայրերէ չատերուն յատկանիշը եղած է կարծես։

Դրուագը որ հանրային չատ մը կարծիքներու ահագին հոսանք մը առաջ բերած է, գուցէ անիմաստ ըլլար հրապարակել, եթէ իրեն հիմ չուներ ընկերային կենսական խնդիրի մը լուծումը, որուն հեղինակները կը հանդիսանան երկու սիրաստրի հոգիներ։

×

Կը սիրեն զիրար սէրերուն ամէնէն ուժգին թափովը ու իրենց այս զգացումներուն մէջ խորասուզուած, օրին մէկը կը յայտնեն իրենց մայրերուն՝ իրենց կեանքերուն ապագան ապահովող այն գաղանիքը զոր ասրիներէ ի վեր անուցեր էին իրենց սրտերուն մէջ, և զոր, ա՛լ ժամանակը եկած կը կարծէին յաւերժացնել նուիրական այն կապովը որ անքակտելի հանգամանք մը պիտի տար անոր։

Ո՛րքան ասրիներ դեռասահ աղջիկը համբերութեան մէջ ապրեր, իր նուիրական կուսութիւնը պահպաներ էր սիրահարին հետ իր ունեցած յարաբերութիւններուն մէջ, որոնք լաւագոյն բարեկամութեան պահանջած պայմաններէն դուրս չէին եղեր, և ի՛նչ անձկութիւնով սպասել մտադրեր էր այն ժամուն՝ ուր Եկեղեցին իր ուխտը, իր դաշինքը պիտի պսակէր, ո՛ւր գաղտնիքը պիտի լուծուէր ալ վերջնականապէս և իր յոյսերուն իրականացումը պիտի վայելէր, առա՛նց քաշուելու, առա՛նց մէկէ մը ամօթ զգալու։

Եւ այս հեռանկարին վայելքին համար, ի՛նչ տառապանքներ կրեր էր արդեօք, ո՛րքան դիւրներ անքուն էր անցուցեր և ի՛նչ անտանելի զրկումներու ենթարկեր էր ինքզինքը, որպէս զի հանրային դատաստանը զինքը չի դատափետէ, որպէս զի չի չեղի այն գծուած, ընդունուած ճամբէն ուրկէ գացեր էին իր ընկերուհիներն։ Ա՛յ, ինչ տառապանքներ և անո՛նք վերջապէս զրոնք այսօր զաւակներու տէր եղեր մայրեր եղեր էին։

Միւս կողմէ ո՛րքան ջանք ըներ էր տղան, որպէս զի իր սիրականին երջանկութիւնը ապահովէ՝ ո՛րքան ամուր կեցեր էր իր խոստումին մէջ, ի՛նչ գեղեցիկ ծրագիրներ կազմեր էր ընտանեկան երջանիկ բոյն մը շինելու համար և ի՛նչ ահաթիներու մէջ կրցեր էր ցոյց տալ իր զիրքը նեստուող սիրականը զոր խենթի պէս կը սիրէր և ուրուն համար իր անձը, իր կեանքը պիտի զոհէր։

Օրին մէկը կը յայտնեն իրենց մայրերուն՝ այս գաղանիքը, և ո՛րքան յուսախաբ կ'ըլլան երբ անոնք, խօսք մէկ ըրածի պէս.

— Անկարելի բան է, չը՛լլար, կը պտռան, անոնց երեսն ի վեր։

Անվերակոչելի «ո՛չ» մը, մայրական հեղինակաւոր «չը՛լլար» մը, որ վայրկեանի մը մէջ քանդել կը ճգնի անոնց ամբողջ երազները, յոյսերը, և առաջին մեծագոյն հարուածը կ'ըլլայ նեռուած իրենց պէրին, որ հարուած չի ճանչնար, ոչ ուրուն խմորին մէջ ընկրկիլ ըսուած բանը գոյութիւն չէ՛ ունեցած երբեք։

Գաղտնական սէր մը չէ իրենց ունեցածը, հաղորդուած մտածուած սէր մըն է, որուն չի՛ հաճիր մայրերէ շատերուն խելքը, և օրուն ապագայ երջանկութիւնը անո՛վ ապահովուած է արդէն որ՝ գաղափարի, զգացումի գերազանցապէս անօրինակ նմանութիւն մը կայ իրենց մէջ, որ միացած ընտանեկան յարկ մը կազմելու բարոյական, ֆիզիքական և նիւթական ամէն դիւրութիւններուն՝ իսկայ ամուսնութեան մը դուռը կը բանայ իրենց առջեւ։ Թո՛ղ ընկերային դիրքի հաւասարութիւնը, որ գլխաւոր պայմաններէն մէկն է ամուսնութեան, և մեծագոյն երջանկութիւնը կրնայ առաջ բերել այդ կեանքին մէջ, երբ մանաւանդ անոր հիմը կազմող երկու տարրերն ալ փոխադարձ սէր մը ունենան իրարու համար։

Ու մայրերը կը յամառին իրենց «ոչ»ը յանկերդել։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ իրենց զաւակներուն համար աւելի լաւագոյն ընտրութիւն մը ընել կը կարծեն իրենք։ Կ'ուզեն որ իրենց աղջիկը, թէեւ համեստ դասակարգէ, մեծահարուստ անձնաւորութեան մը կինը ըլլայ, քիչ չի փչրէ իրեն հաւասարին, երբեմն նոյն իսկ իրմէ համեմատաբար աւելի մեծ դիրք ունեցողին։ Ու ասանկ խորհողները անո՛նք են մանաւանդ որոնք այս գերազանցապէս նիւթապաշտ դարուն վրէջ, նիւթական ամէն բան է, ամենայն ինչ է, ոչ ոք կարենալ մը չունին, որով կարենան եթէ ոչ լիապատ, գոնէ չափաւոր դրամօժիտ մը տալ իրենց աղջիկներուն, որպէսզի հանեն իրենք՝ իրենց անմրցունակ բաղձանքին, եթէ երբեք կրնայ իրականանալ ան։ Կ'ուզեն որ իրենց աղան, թէեւ նա՛յն համե՛ստ դասակարգէն, ոսկիներու դէզ մը իրեն հետ բերող աղջիկ մը առնէ իրեն կին, ուստեւոր աներ մը ունենայ, քիչ մըն ալ տարիքոտ, որպէս զի անոր մեռնելէն ետքն ալ իր տղան բացը չմնայ ու մէկ խօսքով կարող ըլլայ աղջկան ըներած դրամով իր դիրքը բարձրացնել, եթէ ոչ բարոյապէս, գոնէ նիւթապէս։

Տարիքի յարմարութիւն, ֆիզիքական վիճակ, անմարսելի ազգեցութիւն, ընկերային տարբեր դիրքերու հետեւանքով անհաշտ ընտանութիւն, գաղափարներու, զգացումներու անպատմելի ներհակութիւն նկատողութեան չեն առնուիր հետեւաբար, երբեմն կողմէն ալ, մինչեւ օր այս պայմաններով կնքուած ամուսնութեան մը մէջ, թոյնը մէջտեղ հանէ իր գոյնը և մեր խելացի մայրերը տեսնեն թէ ի՛նչ փորձանք բացուած է իրենց դէմքուն։ Ա՛յ, փորձանք, որուն հեղինակները իրենք եղած են և որուն կարելի չ'ըլլար ալ առաջքը առնել, անոր համար որ եկեղեցին ալ իր անլուծելի կնիքը դրոշմած է այդ փորձանքին գլխուն։

Խնդրոյ նիւթ եղող դրուագին հերոսները՝ երկու սիրաստրի սրտերը, ըսել կ'ուզեմ, չեն ընկրկիր սակայն։ Իրենց սէրը աւելի կրակոտ գոյն մը կ'առնէ ու յուզման առաջին ժամերէ ետք, երբ անդառնալի կը տեսնեն իրենց մայրերուն որոշումը, որով բանաք հաղորդուիլ սարսին միջոցներու կը դիմեն արգիլելու Եկեղեցին ալ՝ իր օրհնութիւնը տալու իրենց, կրօնքին դատապարտելի մէկ մեղքը չեն նկատեր, իրենց նուիրական սէրին բռնաբարումը տեսնելէ ետքը չկանխել իրենց միութիւնը Եկեղեցիին պսակէ՛ն ալ առաջ։ Ու օր մը, խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ երբ իրենց մայրերը դեռ կ'օրօրուին անիրականալի երազներու մէջ, իրենք, այդ ճիւղային մայրերուն փարախէն հեռու կը փախչին և կը նուիրագործեն իրենց սէրը որ ա՛լ անքակտելի կը դառնայ։

Իրենց սէրին մէջ յաղթական և բարոյական մեծագոյն պարտականութիւն մը կատարողի գոհունակ դէմքով ու միւս կողմէ երկու կողմի մայրերուն ապշացումին ու զայրացումին մէջ, օրին մէկին ալ սոխպուած կ'ըլլան ափ առնել Եկեղեցիին դուռը, պակուելու և անմիւռոն չեղելու համար այն սիրուն մանկիկը որ հետեւեալ օրն իսկ աչխարհ պիտի գայ, առաջապող մօր մը ցաւատանջ արգանդէն։

×

Բարոյախօսները պիտի դատապարտեն գուցէ այս երկուքը իբրեւ մեղանչող իրենց կրօնքին, իբրեւ ոգի մեռնող զայն։ Հանրութիւնը իր բերա՞ը լայն պիտի բանայ քննադատելու համար անոնց այս ընթացքը որ գայթակղութիւններ յարուցանելու բնոյթը ունի իրեն մէջ։ Բարեկամներ, դրացիներ, մասնաւոր պիտի ցուցնեն զանոնք, իրենց անարոյ, անպարկեշտ անձեր, որոնք չկարենան զիրենք ծնող մայրերուն կամքին ու գործեցին մէկը կեանքի այն մեղքերէն որոնց պատասխանատուն իրենք չեն։

Պատիւ մնանկներ պիտի հռչակուին անոնք անո՛նց կողմէ որո՛նք պատիւ ըսելով տգիտօրէն հետեւիլը կը հասկնան կարգ մը անիմաստ հնագանդութիւններու, բաւական է որ ընդունուած ըլլան անոնք անգամ մը, բաւական է որ օրինակներ չպակսին անոնց հետեւելու։

Շատեր ատոր նիւթ պիտի նկատեն այս արարքը, հեռու ազնուութենէ, միամտօրէն կարծելով որ այդ երեւոյթին մէջ աւելի կիրքը կը տիրէ քան զգացումը, անասնականութիւնը կը տիրէ քան բանականութիւնը։

Ու քամահրանքի այս հոսանքը մեծ սատանաներով անոնց երեսին միշտ պիտի նետուի իբրեւ մարդկութեան ցեղերու, օրոնք խաթարել կուգան ընկերային կեանքին բարոյական կարծուած վիճակը։ Այսպէս մտածել բաւական անգթութիւն մը պիտի ըլլար ոմանց, ա՛յնքան աստեղ որ այդ մտածումը իր արդարանալի կո՛ղմը չունենար։

Ան միջոցը որուն յանդած էին վերջապէս այս երկուքը, բարերար գեր մը կատարած էր անոնց, առանց օրուն՝ մէկուն կամ միւսին կեանքը վտանգի մէջ ըլլար գուցէ։ Ի՞նչ պիտի կրնային ըսել անոնց երբ ամէն կողմէ պատուար մը կը կանգնէր իրենց դէմ, ու իրենք չէին կրնար բացարձակապէս այդ պատուարը տանել։ Պիտի կրնայի՞ն ըսել «մի՛ սիրէք զիրար, փոխեցէք ձեր զգացումները ու հետեւեցէք ձեր մօր խրատներուն որոնք ձեր սիրածէն տարբեր մէկը կը ներկայացնէին ձեզ»։

Անհնարին պիտի ըլլար անուշա՛ այս մտածումը ո՛ւր մնաց անոր գործադրութիւնը պահանջելը։

Այս մտածումը սակայն պիտի շարունակէր չեղծանել միտքերու մէջէն ու ոչ ոք թերեւս մտքէն պիտի անցնէր դատապարտել անո՛նք միայն, որոնք այդ մեղանչումին բո՛ւռն իսկ պատաշխարհը հանդիսացան ու քշելու տենչով իրենց յամառ կամքը որ երբե՛ք արդարացում չէր կրնար գտնել, պատճառ եղան որ իրենց զաւակներուն ամուսնութիւնը իր պատմութիւնը ունենայ, ամէ՛ն օր, ամէ՛ն վայրկեան իրենց խիղճը տանջող իր անջնջելի հանգամանքովը դրուագուած։

ՎԱՀԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԱՅԺՄԷՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

Այժմէութիւններ կան երբեմն, իրենց տեսակին մէջ էական ու գերազանցօրէն շահագրգռիչ հարցեր, որոնք հարկ է որ խօսուին, խնդրոյ նիւթ ըլլան շարունակ։ Պէտք է հետամուտ ըլլալ, զբաղիլ միշտ անոնցմով, ա՛յն յուսադրութեամբ թէ՝ օր մը թերեւս կարելի ըլլայ դուրս քաշել հանել զանոնք իրենց բազմանճիւռ ցանցէն, վերջնական լուծում մը տալով անոնց, որոնցմէ քիչ բարիքներ չէ՛ որ յառաջ պիտի գային ապահովաբար։

Այս կարգի հարցերէն է անշուշտ սա՛ եկեղեցական երաժշտութեան հարցն ալ, որ բաւական ատենուան լռութենէ մը ետք, այս պահուս նորէ՛ն արծարծուած է իր բովանդակ մանրամասնութեամբ։ Զայներ միշտ կը բարձրանան անոր շուրջը, ձայնագրագէտները, և ձեռնհաս և կամ անձեռնհաս անձեր չարունակ կը զբաղին անով, մէկը չհաւնիր մեր եկեղեցիներուն մէջ երգուած եղանակներուն, առարկելով թէ միօրինակ չե՛ն անոնք, ուրիշ մը անյարմար կը գտնէ եռաձայն կամ քառաձայն երգեցողութիւնը մեր եկեղեցիներուն մէջ։ Եւ վերջապէս երրորդ մըն ալ իր սա՛ փաստաբերութիւնը առաջ կը քշէ, աւելցնելով թէ անո՛նք որ ինքզինքին ձայնագրագէտ մը, երաժշտագէտ մը կարծել կը յաւակնին, այդպիսիները չե՛ն գիտեր իսկ թէ մեր եկեղեցիներուն մէջ «ինչպէս երգելու» է։

Գաղափարներու այս լաբիրինթոսային յառաջբերութեան մէջ դժուար է անշուշտ որոշ եզրակացութեան մը յանգիլ, քանի որ յայտնի է ամէնուն թէ՝ փոխադարձ զիրար հակցողութիւնն է որ պիտի վճռէ անայթաք ուղղութիւնը, և այդ բարեմասնութիւնն ալ այսպիսի պարագաներու մէջ գտնելու յոյսը սոսկ պատրանք մը պիտի ըլլար ո՛ և է անհատի համար։

Խնդիր չէ սակայն, թող անոնք վիճաբանին, հակաճառեն մէկզմէկու հետ իրենց ընդդիմախօսութիւններով։ Տարբեր տեսակէտ մը կայ մէջտեղ, ինքնին ստոյգ իրողութիւն մը, այսինքն թէ՝ մենք պէտք եղածին պէս չենք կրցած ըմբռնել ձայնագրագիտութեան օգուտները, որուն պէտք էր մեծ կարեւորութիւն մը ընծայել միջավայրերու արդի բնական պահանջումով։

Ասիկա ճշմարտութիւն մըն է այսօր ինքնին, և օրինակներ մէջտեղ բերելու հարկ չկայ կարծեմ զայս հաստատելու համար։

Մեր թաղային վարժարաններու ծրագիրներուն մէջ մեծ մասով անպէտ ու անօգուտ «ուրիւն»ներ կան, որոնց քով շաբաթական հազիւ 1—2 ժամու դասաւանդութեան չափ պզտիկ տեղ մը տրուած է ձայնագրութեան պէս ինքնին կարեւոր գիտութեան մը համար։ Այն ալ հազիւ բազմամարդ թաղային վարժարաններու մէջ կարելի է գտնել, ուրիշ նուազ կարեւոր թաղերու մէջ այդ ալ չգտնուիր գուցէ։

Բնականաբար յուսահատեցուցիչ է այս պարագան։ Երբ մէկ կողմանէ յանախ կը գանգատինք թէ մեր եկեղեցական երգեցողութիւնները միօրինակ չեն, միւս կողմանէ չենք խորհիր գոնէ թէ ձայնագրութիւնը, միակ ապահով միջոցն է, որով կարելի ըլլայ երգել միօրինակ ու համաչափ արտասանութիւններով։

Ձայնագրագիտութեամբ միայն կարելի է մեր եկեղեցական երգեցողութիւնները միօրինակ երգել, առանց անոր՝ երգեցողութիւններու միօրինաչափութեան տեսակէտով ամէն յոյս յուսախաբութիւն մը ենթադրել կարելի է առա՛ց վարանքի։

×

Մինչդամ ընդ միշտ հաստատելէ յետոյ սա՛ պարագան թէ ձայնագրութիւնը գրեթէ անտեսուած ինդիր մըն է մեզ համար, դառնանք հիմա տարբեր տեսակէտներու։

Անգամ մը Մեռելոցի առթիւ — լաւ կը միտիմ — մեր Պաղտէզի գերեզմանատունը գացած էի։

Գերեզման օրհնող քահանաներու բազմախօսեան թոհուբոհին մէջ — որոնք բնական է որ հաւաքուած կ'ըլլան հոն նոյնօրինակ առիթներով — ականատես եղայ իրողութեան մը, որ կրնայ մեր կղերականներու անցուցած անհոգ ու անտարբեր կենցաղին մէկ ոլորտը դրուագը նկատուիլ։

Քանամյ մը երբ գերեզման մը օրհնելու համար սկսաւ երգել «Գթա՛ Տէր» հանգստեան շարականը, անցիէն ուրիշ փակեղաւոր մը եկաւ ընկերանալու անոր, մէկտեղ կատարելու համար գերեզմանի օրհնութիւնը։

Մինչդեռ մէկը կ'երգէր նոյն հանգստեան շարականը, միւս իր կարգակիցը բերնախօսի կ'սպասէր իր քով, բերնի տակէն երբեմն անհասկանալի բառեր միայն մրթմրթալով։ — Ցայտնի ապացոյց իր գիտութեան։

Երեւակայեցէք փակեղաւոր մը որ կ'անգիտանայ հանգստեանի պէս ինքնին համեմատաբար շա՛տ դիւրին եղող շարական մը, ինչպէս կրնաք յուսալ որ ան կարենայ գիտնալ ու երգել օրուան հարցերն ու օրհնութիւնները անսխալ ու անսայթաք կերպով։

Ո՛ և է լուր օր մը երբ փորձուիք ներկայ գտնուիլ եկեղեցական արարողութեան մը, գրեթէ չառ անգամ պիտի հանդիսատես ըլլաք նմանօրինակ պարագաներու, պիտի տեսնէք, օրինակի համար Աստուծոյ պաշտօնեայ մը որ չկրնար մէջէն ելնել ո՛ և է հարց կամ օրհնութիւն մը երգած ատեն, ձայնի անախորժ, տաղտկացուցիչ ելևէջներ պիտի ընէ ան, անվերջ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՕՆԸ 180

ՔԱՍԿԻՍ

Ոսկիներուի Ճամբուն Վրայ

ՎԷՊ

ՏՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Է

Առանց Պարգեւեանի խորհուրդներուն ալ, Հրաչեայ գիտեր արդէն ամուսնական խնդիրներու մէջ վերապահութիւն չարտելու և փութկոտութիւն չցուցնելու պէտքը։ Ասիկա սովորական ամուսնութեան մը համար իրաւացի կրնար ըլլալ։ Ինք որ տակաւին չէր գիտնար թէ վաղը կամ շաբաթ մը ի՛նչ կացութիւն պիտի ենթարկուի, յանկարծակի չպատրաստուած տակ մնալու հաստատին քալէն և որոշեց Ամէլիի հետ ամուսնանալու միջոցները վրայ խորհիլ։ Իրիկնան երբ հիւրանոց հասաւ, բոլորովին տոգորուած էր ամուսնական հարցով, որուն վրայ կը խորհէր շարունակ։ Կէս ժամ եռաց, դրան երկու հարուած արուիլը լսելով, արտօնեց որ եկողը ներս մտնէ։

Մթնշաղ էր։ Սենեակին լոյսը չէր վառուած։ Ծանկարծ դուռը բացուեցաւ և մէկը ներս մտաւ։ Հրաչեայ չկրցաւ նախապէս ճանչնալ։ Ցեռայ ա՛լ աւելի ուշադրութեամբ նայեցաւ և տարօրինակ սոսկումով մը ետ ընկրկեցաւ։

Նորեկը Հրաչեայի այս արտակարգ ձեւերը տեսնելով, դէպի անոր ուղղուեցաւ ու տիրական չեչտով մը,

—Ուրաւական կը կարծէք զիս, ըսաւ։ Ինչո՞ւ կը սահմռկիք։

Հրաչեայ քարացած մնաց առանց բառ մը արտասանել կարենալու։

—Ճանչցո՞ք զիս Պարո՛ն, կրկնեց նորեկը։ Ձեր ճամբորդութեան ընկերը, ընկղմած Ալասֆա չզգենքուին մէջ մէկտեղ չէինք։ Ի՞նչ չուտ մոռցաք զիս։

Հրաչեայ չանթէ զարնուածի պէս լուռ ու անխօս կը մնար խօսակիցին առջեւ։ Այս վերջինը, շարունակելով իր կարուկ խօսքերը։

—Պատուաւոր մարդ էք եղեր (!), ըսաւ։ Ուրախ եմ որ այնչափ հպատարմութեամբ պահեցիք չզգենքուին մէջ ձեզ յանձնած պարտականութիւնը։ Ա՛յ մարդ պարտականք, այլ և անունս ալ չկորանցնելուն համար ձեր վրայ կրեցիք զայն։ Շնորհակալ եմ։ Գ. Արշակ Էլմանեան։ Ես Հրաչեայ Դանաբաշն եմ, չճանչցա՞ք զիս։

Կեղծ Հրաչեան, որ արդէն Ալասֆա չզգենուին հետ ընկղմած ըլլալ կը կարծէր բուն իսկ Հրաչեայ Դանաբաշը, հիմա թաքր այսպէս իր դէմքը գտնուիլը տեսնելով, չէր կրնար հաւատալ իրականութիւնն ու կը կարծէր որ օրերէ ի վեր զինքը հալածող մղձաւանջին մէկ երկրորդ դրուագն է այս։

Խօսակիցին բուռն չեչտերուն ապշեւ կ'զգար որ կորսուած էր և կը զգար առիթը ներկայացած ատեն Ամէլիի հետ անմիջապէս ամուսնացած չըլլալուն վրայ։ Ուրիշ ճար չկար։ պէտք էր հակառակորդին սիրաը չտիպ և իրաւախոհութեան մը գալ։ Սոսկումի առաջին ապաւորութիւնը անցընելէ ետքը, տաքի տալու և սիրալիր դիրքի փոխադրումով մը նորեկը ողջագուրելով,

—Ինչ երջանկութիւն է, ըսաւ։ Պարոն Հրաչեայ Դանաբաշը։

Նորեկը փոխադարձաբար ողջագուրելով կեղծ Հրաչեայ Դանաբաշը,

— Ուրախ եմ որ, ըսաւ, երկրորդ անգամ կը տեսնեմ զձեզ այնպիսի դիրքի մը մէջ։ ուր կը ցանկայի հաստատել զձեզ։ Հիմա Նիւ Եորքի Գ. Սաղաթիէլ և Ընկերութեան ներկայացուցիչն է։ 20,000 ոսկերլիրի վարկ մը ունիք անգլիական դրամատան առջեւ։ Ասանց ամէնուն համար կը շնորհաւորեմ զձեզ ի սրտէ։ Մինակ համեստ անուն կը խնդրեմ։ Հաճեցէք ետ տալ ինձ Հրաչեաց Դանաբաշ անունը, որուն այլ եւս պէտք չունի՛ քարծեմ։

— Այդ անունը նուիրագրեն է ինձ համար, գոչեց կեղծ Հրաչեան, ա՛յ թէ անոր համար որ նիւթական նախանձելի դիրք մը ապահոված է ինձ, այլ մանաւանդ անոր համար որ ձեզի պէս օրտակից բարեկամի մը կը պատկանի։

Կեղծ Հրաչեայ իր քով նստեցուց Նորեկը ու սիրալիր տեսակցութեան մը ալաւ անոր հետ։

Ճշմարիտ Հրաչեան բոլորովին անճանաչելի դարձած էր։ Աչքերը մարած էին, դէմքը տխուր դալկութեան մը ենթարկուած էր և ընդհանուր կազմածքը տառապանքի տխուր արտայայտութիւն մը կ'արտացոլար։

— Բայց կ'ողջեմ, ինչ եղաւ, ինչ անցաւ զարձաւ, հարցուց Արշակ Էլմանեան։ Ալասֆայի ընկղմումէն ինչպէս կրցաք ազատիլ։ Ան մեր միւս ուղեկից վաճառականը ինչ եղաւ։ Հաւատացէք որ մինչեւ վերջին ժամը չարունակ ձեր վրայ կը խորհէի։

Ճշմարիտ Դանաբաշ տխուր դէմքով մը գլուխը շարժելով։

—Ամբողջ հաւար մը կրնան կազմել, ըսաւ, Ալասֆայի ընկղմելէն ետքը գլխէս անցած արկածները։ Դեռ շզգենաքը չընկղմած, մահաբերձ էի արդէն ինչպէս որ տեսաք։ Վերջին վայրկեաններուս, երբ շզգենաքը ծովուն յատակը կ'իջնէր, մահը մօտէն տեսնող թշուառի մը անարժութեամբ կ'սպասէի մօտալուտ վախճանիս, և յանկարծ գտայ զիս ծովուն երեսը։ Չեմ գիտեր ի՛նչ անցաւ զարձաւ, ծովուն պաղ ջուրը կարծես առուգութիւն մը նիրհեցուց ինձ և մեռելական կացութիւնս թոթափելով, սկսայ կռուիլ դժբախտութեան հետ։ Ստրատեալ մակոյկի բեկոր մը անցաւ ձեռքս։ անոր փաթեցայ ամբողջ ոյժովս։ Ալիքները մերթ վեր կը բարձրացնէին զիս և մերթ հեռուն կը նետէին, և սակայն չեմ գիտեր ի՛նչ գերմարդկային ոյժով անխախտ կը մնայի, ասստիճանաբար հեռանալով Ալասֆայի ընկղմած վայրէն։ Գիշերը անցաւ այս պայքարին մէջ և առաւուն գտայ զիս բարի ձկնորսներու խումբի մը մէջ որոնք հեռուէն օգնութեան փութացած էին։ Ա՛լ անկեց անդին չեմ կրնար յիշել։ Գոյութեան կռիւն էր որ սրատնդած էր զիս և այժ ուած էր մաքառելու։ Ազատարար նաւակի մը մէջ փոխադրուելէ անմիջապէս ետքը, կորսնցուցի ինքզինքս։ Այժերս սպառած լինի և այն ատեն կ'զգայի պայքարին ծանրութիւնը զոր օրհասականի ճիգերուն մէջ մղած էի անվեհեր։ Չեմ գիտեր քանի՛ օրեր անցան։ Երբ աչքս բացի ձկնորսի խեղճ խրճիթի մը մէջ գտայ զիս։ չըլլապատուած աղքատ ընտանիքէ մը։

(Շարունակելի)

պէս ինքնին կարեւոր գիտութեան մը համար։ Այն ալ հազիւ բազմամարդ թաղային վարժարաններու մէջ կարելի է գտնել, ուրիշ նուազ կարեւոր թաղերու մէջ այդ ալ չգտնուիր գուցէ։

Բնականաբար յուսահատեցուցիչ է այս պարագան։ Երբ մէկ կողմանէ յանախ կը գանգատինք թէ մեր եկեղեցական երգեցողութիւնները միօրինակ չեն, միւս կողմանէ չենք խորհիր գոնէ թէ ձայնագրութիւնը, միակ ապահով միջոցն է, որով կարելի ըլլայ երգել միօրինակ ու համաչափ արտասանութիւններով։

Ձայնագրագիտութեամբ միայն կարելի է մեր եկեղեցական երգեցողութիւնները միօրինակ երգել, առանց անոր՝ երգեցողութիւններու միօրինաչափութեան տեսակէտով ամէն յոյս յուսախաբութիւն մը ենթադրել կարելի է առա՛ց վարանքի։

×

Մինչդամ ընդ միշտ հաստատելէ յետոյ սա՛ պարագան թէ ձայնագրութիւնը գրեթէ անտեսուած ինդիր մըն է մեզ համար, դառնանք հիմա տարբեր տեսակէտներու։

Անգամ մը Մեռելոցի առթիւ — լաւ կը միտիմ — մեր Պաղտէզի գերեզմանատունը գացած էի։

Գերեզման օրհնող քահանաներու բազմախօսեան թոհուբոհին մէջ — որոնք բնական է որ հաւաքուած կ'ըլլան հոն նոյնօրինակ առիթներով — ականատես եղայ իրողութեան մը, որ կրնայ մեր կղերականներու անցուցած անհոգ ու անտարբեր կենցաղին մէկ ոլորտը դրուագը նկատուիլ։

Քանամյ մը երբ գերեզման մը օրհնելու համար սկսաւ երգել «Գթա՛ Տէր» հանգստեան շարականը, անցիէն ուրիշ փակեղաւոր մը եկաւ ընկերանալու անոր, մէկտեղ կատարելու համար գերեզմանի օրհնութիւնը։

Մինչդեռ մէկը կ'երգէր նոյն հանգստեան շարականը, միւս իր կարգակիցը բերնախօսի կ'սպասէր իր քով, բերնի տակէն երբեմն անհասկանալի բառեր միայն մրթմրթալով։ — Ցայտնի ապացոյց իր գիտութեան։

Երեւակայեցէք փակեղաւոր մը որ կ'անգիտանայ հանգստեանի պէս ինքնին համեմատաբար շա՛տ դիւրին եղող շարական մը, ինչպէս կրնաք յուսալ որ ան կարենայ գիտնալ ու երգել օրուան հարցերն ու օրհնութիւնները անսխալ ու անսայթաք կերպով։

Ո՛ և է լուր օր մը երբ փորձուիք ներկայ գտնուիլ եկեղեցական արարողութեան մը, գրեթէ չառ անգամ պիտի հանդիսատես ըլլաք նմանօրինակ պարագաներու, պիտի տեսնէք, օրինակի համար Աստուծոյ պաշտօնեայ մը որ չկրնար մէջէն ելնել ո՛ և է հարց կամ օրհնութիւն մը երգած ատեն, ձայնի անախորժ, տաղտկացուցիչ ելևէջներ պիտի ընէ ան, անվերջ

ձայնաշրջումներ, պիտի անճրկի մէկ խօսքով։

Եթէ երբեք սակայն ձայնագրութեան տեղեակ ըլլար անիկա, այն ատեն կրնայիք վստահ ըլլալ թէ՝ պիտի կրնար պէտք եղածին պէս երգել միօրինակութեամբ, առանց ո և է սեթեւեթի ու ծմծմանքներու։

Ձայնագրութիւնը, ինչպէս արդէն յիշեցի միակ միջոցն է միօրինակ երգելու ո և է երգեցողութիւն մը, և մեր քահանաները չատ քիչ բացառութեամբ գրեթէ տեղեակ են անոր։

Ասոր այսպէս ըլլալը ամէն կասկածէ վեր կը մնայ այսօր դժբախտաբար։

Մեր կղերականները, գրեթէ ամէնքն ալ տրամադրելի չա՛տ երկար ժամանակներ ունին, ու փոխանակ իրենց այդ պարապոյ ժամերը անհոգութեամբ ու չաղակրատութեամբ վատնելու, կրնան հեռամուտ ըլլալ Ձայնագրական դիտութեան, դիտութիւ՛նն մը, որ ամենաանդրաժեշտն է իրենց համար, պէ՛տք մը ունելի։

Եւ ասիկա ընելու համար ո՛ և է դժուարութիւն մըն ալ պիտի չքաշեն, քանի որ իրենց կարգակից եղբայրներուն մէջ կը գտնուին —թէեւ քիչ— ձայնագրութեան հմուտներ, որոնցմէ կրնան անշուշտ օգտուիլ իրենք, եթէ երբեք ուզեն։

Բաւական է որ գտնուի անգամ մը իրենց քով զօրաւոր կամք մը և այն պարագային կրնա՞ք պնդել թէ դժուար պահանջում մըն է իրենց առաջարկուածը...։

ԼԵՒՈՆ ԱՒԱԳԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.ՆՈՎՈՊԷ ՔԱՂԱՔԻ

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆԸ ՆԺԱՐԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԶՄՐԱՆ ՄԻՋՈՑԻՆ

Պատերազմին իրադարձութիւններուն մասնաւոր հետաքրքրութեամբ հետեւողները չատ լաւ գիտեն թէ սկիզբէն ի վեր կարծես հիգ մը, աշխատութիւն մը կար ճարտնական զէնքերը ռուսականներէն գերազանց ցոյց տալու, և Ճարտնցիներուն պատերազմելու մէթոտը հիանալի գտնելու։

Լիաստանկի փոխեց տրամադրութիւնները մեծապէս։

Կը սպասուէր որ Ճարտնցիք ո՛չ միայն չտեղին անմիջական ճակատամարտը, այլ նաեւ Թշնամին ետեւէն իյնային, հանգիստ չտային անոր, նահանջը կարէին, վերջապէս ուսս բանակը յաղթահարին մինչեւ վերջին մարդ։ Բոլոր թերթերը միաբերան կ'աղաղակէին թէ «Սլատան»ը պիտի վերանորոգուի, և երբ «Սլատան»ը չվերանորոգուեցաւ և իրենց կանխատեսութիւնները չիրագործուեցան, ամէնքն ալ միաբերան սկսան դարձեալ աղաղակել։ — «Ճարտնցիք թէեւ ճակատամարտք չտեղան, բայց չյաղթեցին իրենց հակառակորդին։»

Արդարեւ չատ զարմանալի, և նոյն իսկ յաճախ զուարճալի է եւրոպացի ռազմավարներուն տեսութիւնները Պատերազմին հաւանական ընթացքին վրայ, բան վայրերէն ասիաներով ճամբայ հեռի։ Այդ վայրերուն աշխարհագրական նոր քարտէսն իսկ դեռ պահանջուած ճշդութեամբ պատրաստուած չէ, և հին քարտէսներու վրայ գլուխ ծռելով՝ զինուորական քննադատները կարծիք կը յայտնեն թէ ա՛յս այսպէս պէտք էր ըլլալ և կամ ա՛յնպէս։ Կարելի՞ էր մթթէ Մանչուրիական Սլատան մը ունենալ հո՛ն, Մ. Արեւելքի այդ տարօրինակ ֆիզիքական կազմութեամբ գետիններուն վրայ, ուր Ռուսթիւնը ո՛չ միայն կը տարբերի մարդկային ցեղի գոյնով, տարազով և սովորութիւններով, այլ նաեւ լեռներուն, գետերուն մասնաւոր դասաւորմով և յարդարումով։ Եալուէն սկսեալ մինչեւ Մուքդէնի առեւ ըսուրի մասերը, ըլլա՛յ գետակ, գետ, ատ, և հետեւաբար հովիտներու, ուսանողներու շարքեր, մեծ դեր կատարեցին Պատերազմի ընթացքին վրայ։ Միշտ ըսուրէ անցնել պէտք կ'ըլլայ։ Եալուի անցքը չարաթներով զբաղեցուց ճարտնական բանակը, չարժական կամուրջներու շինութիւնը մինչեւ իսկ վհատութիւն պատճառեց անոնց, և ինչ ճարտարութիւն ու կորով որ ա՛ւելի՛ կրնան ցոյց տալ ճակատամարտի դաշտին վրայ, նո՛յնը բանակ դարձնել նենգաւոր տարրին դէմ պայքարելու համար։ Կամուրջները կը քշուէին յորդող ջուրերէն, նորեր հարկ կ'ըլլար շինել, այս անգամ ռուս հեռադիտիչ հաղախները կը քանդէին, ուրիշ անգամ մը շինուած կամուրջները անբաւական կ'ըլլային ճարտնական ծանր փոխադրութիւններուն տակաւու, և այսպէս ամիսներ նոյն իսկ ի դերեւ վատնուեցան որոնք առանց Սալտին Թերեւս աւելի դիւրացնէին ճարտնական ճիգերը։ Միշտ հարկ էր բուն ճակատամարտէն առաջ գեղջ մը ընել ճարտնական ուժերէն, վարպետութիւններէն, գետերուն միւս կողմը անցնելու պարագան ի նկատ առնելով։

Թայլէ գեար ինչ փորձանքներ չբերաւ Ճարտնցիներուն գլխուն։ Լիաստանկի քաղաքէն զիրենք բաժնող ա՛յդ խարդախ ջուրի մասը ինչ խաղեր չխաղաց Միքսաային զինուորներուն։ Քանի՞ քանի անգամ յորդեց, և Ճարտնցիք պարտաւորուեցան յետաձգել յարձակողական գործողութիւնները։ Եւ յետոյ, գետին միւս կողմը սոսկալի դժուարութիւններով անցնելէ վերջ, հարկ կ'ըլլայ բաւական տեղ ալ գրաւել դէպ ի հիւսիս, սաւար բանակին կենալու, շարժելու դիւրութիւնները տալու համար։ Ճարտար հրամատար մը ո՛րքան ալ վատահ ըլլայ յաղթութեան վրայ, աւագ պարտականութիւն մը ունի անխախտ ու բաց պահելու իր նահանջի գիծը, այսինքն բուն խորհուրդին հետ հաղորդակցութիւնը։ Առաջին պայմանն է ասիկա ո և է յաղթութեան։ Արդ, երեւակայեցէ՛ք թէ Ճարտնցիք անցան գետէն, բայց գործը չի լմնար ասով. հարկ է կամուրջները պահպանել և բազմաթիւ գունդեր պահակ թողուլ հոն թշնամիին կասկածուած մէկ կողմեկի չարժումը ի դերեւ հանելու համար, այս վերջապահ գունդերուն պաշտօնն է նահանջը ապահովել ի հարկին, երկար ատեն գրեթէ պարապ տեղը պիտի ուտեն, պիտի խմեն, և իրենց վերին հրամատարին մտերակրկիա հոգածութեան առարկայ պիտի ըլլան։

Պատերազմին արդի կացութեան մէջ ալ Հուն գեաը չէ՞ մթթէ որ բնական մեծ խոչընդոտ է Ճարտնցիներուն առջեւ, անոնց աչքին փուշը չէ՞, զիրենք վհատեցնող տարրը չէ՞։ Արդէն տասնորեայ ճակատամարտէն բոլորովին յոգնած, հարկ եղաւ դարձեալ նոյն գործողութիւնները կատարել կէս առէ՛ս Հունոյի առջեւ, ինչ գործողութիւններ որ կատարել հարկ եղաւ Սալտի, Թայլէի առջեւ։ Եւ մասնեցէ՛ք թէ՝ ութը ամիսէ ի վեր չարունակ իրե՛նք Ճարտնցիք են որ յարձակողական կը մղեն ռազմական գիծերուն բովանդակ ընթացքին վրայ։ սկսեալ Քարէյի նախակռիւներէն մինչեւ Բորթ Արթուրի ահեղ յարձակումները և կեդրոնական Մանչուրիոյ պատմական ճակատամարտները։ Ութը ամիս անընդհատ յարձակում, և ոչ մէկ ատեն պաշտպանական, արդարեւ աշխարհի ամենալաւ բանակին արիութիւնը անգամ փոքի ենթարկելու բաւական զօրաւոր պարագայ մըն է ասիկա։

Մակայն մեւնոյն ժամանակ պէտք է գիտնալ թէ Պատերազմին յարակից դժուարութիւնները արդէն կանխէն չափուած և ի նկատ առնուած ըլլալու են, և հետեւաբար Ճարտնցիք իրենց պարտութիւնը — եթէ երբեք — չեն կրնար պարակել, Մանչուրիոյ մէջ ռուս բանակին խաղերը և բնական դժուարութիւնները իրենց փաստ առաջ բերելով, ինչպէս ալ ոք իրաւունք կուտայ Ռուսներուն՝ ա՛յն դժուարութիւնները իրենց փաստ ծառայեցնելով արդարացնելու իրենց նահանջը և խաւարումը։

Երկի թուով մեր երկու տեսութիւնները, երկու հետաքրքիր մասնագէտ դիտողներու տեսութիւնները բաւական պայծառ կերպով կը պարզէին արդի զինուորական կացութիւնը Մանչուրիոյ ռազմավայրերուն մէջ։ Ներկայ շրջանը աւելի պարտաւորութիւններու շրջան մըն է, քան բուն գործողութիւններու։ Սակայն տարակոյս չկայ թէ ձմեռը չեկած անպատճառ ճակատամարտ մըն ալ պիտի մղուի, կամ Մուքդէնի և կամ Թիլինկի առջեւ։ Վերջին երեւոյթներէն դատելով Մուքդէնը հաւանական կը թուի։ Բայց քանի որ Քուրոքաթքին մինչեւ հիմա Մուքդէնը չպարպեց, ըսել է թէ ռուս վերին հրամանատարը կարծուածէն չատ աւելի բան գիտէ ճարտնական դիտաւորութիւններուն վրայ։ Դիտէ թէ Ճարտնցիք ի վիճակի չեն ճակատամարտը փութացնելու, և ըստ այնմ իր նահանջը դանդաղորէն կը կատարէ դէպ ի Թիլինկ, և Թշնամիին հետաքրքրութիւնը կ'ուզէ իր անմիջական շրջակայքին վրայ սեւեռել։ Ճարտնցիք չարժելու տեղ չուներ բաւական, օտար Քուրոքաթքին չուզեր որ անժամանակ նահանջով մը այդ Թանկագին առաւելութիւնը չնորհէ իր հակառակորդներուն։ Կարելի եղածին չափ պիտի նեղէ զանոնք, եթէ՞ոչ՝ տարակոյս չկայ թէ այս անգամ ալ Ռուսք նոր նահանջ մը պիտի ընեն։ Արդէն ասոր համար ամէն բան պատրաստած է Քուրոքաթքին։ Այս նահանջն վերջն է որ Պատերազմին երկրորդ շրջանը պիտի սկսի։ Ռուսիոյ մէջ այս միջոցիս կը կազմուի Մանչուրիական Երկրորդ Բանակը։ Ռուսերուն համար դեռ սկիզբն է երկանց։ Օտեսայի մէջ Վեհ. Զարին Թափորին վրայ տեսնուած խանդավառութիւնը ցոյց կուտայ թէ ի՛նչ ոգիով պատրաստութիւններ կ'ըլլան, և Ռուսիա ի՛նչպէս իր արժանապատուութեան միակ խնդիր ըրած է Պատերազմը առաջ մղել, ի՛նչ գնով ալ որ ըլլայ, պարտաւորելու համար Ճարտնցին որ իր Զինակցին՝ Մեծին Բրիտանիոյ բարեխօսութեան դիմէ, և անոր իրաւախոհութեամբ գործը անուշի կապուի։ Իտալիոյ միջնորդութեան մասին վերջին օրերս բաւական բաներ խօսուեցան։ Վարչապետ Սենեոր Ճիոլիթիի այցելութիւնը Պիւլով կոմսին հետ, և հիմակ ալ, անոր այցելութիւնը Մ. Տելքասէի՝ կարծել տուին թէ Իտալիա Գերմանիոյ և Ֆրանսայի հաւանութիւնը առնելով, պիտի համարձակի միջնորդել Զարին և Միքատոյին միջեւ, վերջ մը տալու համար այս տժժանելի Պատերազմին, որուն վճռական արդիւնքը չա՞տ հեռի կ'երեւի։ Թէ Իտալիոյ և թէ Գերմանիոյ կողմէ պատրաստ հերքուեցաւ այս զրոյցը։ Գերման վարչապետ Պիւլով կոմս բացարձակապէս յայտարարեց թէ Գերմանիոյ հոգը և մտածումը անգամ չէ այդպիսի միջնորդութիւն մը։ Իրազեկ անձնաւորութիւններու գաղափարին նայելով, այս Պատերազմին միակ բնական միջնորդները կրնան ըլլալ պատերազմիկ Տէրութեանց երկու զինակիցները, Անգլիա և Ֆրանսա, առանձինն կամ հաւաքաբար։ Զմեռնային դադարը կրնայ նպաստաւոր գետին մը ըլլալ խաղաղիկ և պաղարիւն բանակցութիւններու համար։ Բարիզի, Լոնտոնի, Բեթերսպուրգի Դահլիճները կրնան առատ ժամանակ ունենալ շատ մը բաներ հասկցնելու իրարու։ Կ'երեւի թէ նոր ընդհանուր իրաւախոհութիւն մը պէտք է հաստատուի Մեծն Բրիտանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ Մ. Արեւելեան և Կեդր. Ասիական իրենց համաշխարհիկ քաղաքականութեան մէջ, և յետոյ դիւրին պիտի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել Ռուսիոյ և Ճարտնի համար։ Այս անդամ պատասուար միջնորդութեան դերը ամէն պարագայի մէջ պիտի վիճակի Ֆրանսայի, որ Ռուսիոյ զինակիցը ըլլալու առաւելութենէն զատ Անգլիոյ ալ մտերիմը ըլլալու բախտաւորութիւնը ունի։ Երբ Մանչուրիոյ մօտալուտ ճակատամարտէն վերջ յանկարծ դադրին թնդանօթները օրուան, և Բորթ Արթուրի կողմն ալ պաշարումը դադրեցաւ, պէտք է գուշակել թէ Բեթերսպուրգի, Լոնտոնի և Բարիզի Դիւանագիտութեան ակումբներուն մէջ բան մը անցած գործած է, կամ դառնալու վրայ է։ Գիտէք տարբան Պատերազմը ա՛ւելի սոսկալի պիտի ըլլայ, և չի կարծուիր որ չէզոք Տէրութիւնները լրջօրէն ձեռք մը չձգեն իրաւախոհութիւն մը առաջ բերելու։ Ամերիկան Նախագահին նախաձեռնութեամբ նոր տարուայ սկիզբները գումարուելիք Խաղաղութեան նոր Դեսպանախորհուրդը ևս կրնայ իր բարոյական մեծ ազդեցութիւնը ունենալ՝ ձգման միջոցին ըլլալիք հաւանական բանակցութիւններուն վրայ։

ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Բոլիբիek Քorkupoնsեոնց լոնտոնեան աղբիւրէ մը առնելով կ'իմացնէ թէ Զինասանի մէջ այս պահուս եղած բարեկորգումները կարծուածէն չատ աւելի ուշադրութեան արժանի են։ Բէքինի Վարչութեան մէջ նոր ոգի մը է որ կ'երեւի, որուն ամէնէն դիտելի արդիւնքն է վարչային բարեկորգումներու մասին տեսնուած նախաձեռնութիւնը։ Բազմաթիւ հին և անպէտ պաշտօններ պիտի չնչուին, և հասոյթները եւմտական նպատակներուն պիտի յատկանան։ Երկրին ամէն եւմտական գործառնութիւններուն մէջ ալ բարեկարգութիւններ պիտի ըլլան այս մօտօրդ։ Դրամական դրութիւնը պիտի փոխուի, և ընդհանուր միօրինակ վիճակի մը պիտի վերածուի։ Մինչեւ հիմա իւրաքանչիւր գաւառ իրեն յատուկ փողերանոցը ունի և իրեն սեփական դրամը։ Գաւառային այս փողերանոցները պիտի չնչուին, և ամբողջ չինական կայսրութեան մէջ շրջաբերութեան մէջ եղած դրամները Կայսերական միակ Փողերանոցի մը կողմէ պիտի կոխուին։ Բանակին մէջ ալ բարեկարգութիւն պիտի ըլլայ։ Իրրեւ սկզբնաւորութիւն բոլոր գաւառային բանակներուն համար միօրինակ համազգեստ պիտի ընդունուի, Զիլիի փոխարքային բանակին համազգեստը տիպար առնուելով։ յետոյ բոլոր բանակներուն համար յատուկ վերին հրամատար մը պիտի անուանուի, կայսրութեան բոլոր ուժերուն միացումը ի գլուխ հանելու համար։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ.— Տասնըհինգ զանազան Տէրութիւններու վերաբերեալ Փաստաթուղթերու և Օրէնսդէսներու Տիեզերական Համաժողովը Նիւ-Եորքի մէջ նիստ գումարելով, երեսփոխաց չնորհակալութիւն յայտնեց Մր. Ռուզվէլթի, Խաղաղութեան նոր Դեսպանախորհուրդ մը ի նիստ հրաւիրելու մասին իր մտացած ծառայութիւններուն համար։ Ռուսիոյ բարեկամ եւրոպական Տէրութեան մը Պատուիրակը միայն առարկեց թէ Մր. Ռուզվէլթի այս ձեռնարկը Ռուսիոյ անախորժ ձեռնարկ մըն է, և նախագահը իր անձնական նկատումներով վնաս հասցնել կ'ուզէ Ռուսիոյ համբաւին։ Համաժողովին մասնաւորմբին մէջ ժամանակ մը այս մասը վիճաբանութիւնները տաքցան, և թերթերը գործը մատներնին փաթթեցին, ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ խոշոր վերնագիրներով հրատարակուեցան, և զանազան դիտողութիւններու առարկայ եղան։ Ամերիկեան թերթերուն մեծագոյն մասը չեն ընդունիր ա՛յն ռուսական կարծիքը թէ Խաղաղութեան նոր Դեսպանախորհուրդի մը գումարումը անպատեհ է ներկայ ժամանակին մէջ։ Խաղաղութեան շահերը յառաջացնելու համար բոլոր ժամանակներ նպատաւոր են, կ'ըսեն։ Նոր Դեսպանախորհուրդի մը կազմութեան հակառակ չէ արդի ժամանակը, ինչպէս Լա Հէյի առաջին Դեսպանախորհուրդին հակառակ չեղաւ ժամանակը, երբ արդէն Գօերական Պատերազմին հոտերը կային մէջտեղ։ Միւս կողմէ ամերիկեան թերթերը չեն ուզեր որ Ճարտնի վնաս մը զայ այս դեսպանախորհուրդէն, մանաւանդ արտաքին գործոց Նախարար Մր. Հէյ կը փափաքի որ Ճարտն իր յաղթութիւններուն պտուղը վայելէ ամէն կերպով, որպէս զի պատերազմէն վերջ բոլոր այխարհի առեւտրական շահերը օգտուին Ծ. Արեւելքի ջուրերուն մէջ։

ՀԱՐՈՒՍՏ ՀԱՆԳԱՍՏԷՐ Մր. Ալֆրէտ Գէյթ Թրանսվալի անգլիական կառավարութեան նուիրեց Եօհաննէսպուրկի չրջակայքը իր ունեցած մեծ ագարակը՝ կրթական նպատակի ծառայեցնելու համար։ Այս ագարակը, որ Եօհաննէսպուրկէն 12 մղոն հեռի է, 3000 անգլիական արտավար ընդարձակութիւն ունի, և կ'արժէ 80,000 ռնգլ. ոսկի։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՑՍԵՐ ԾՈՎԱՑԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Արդէն ծանուցինք թէ Ն. Վեհափառութեան Հեռնմօլրն զբօսանքը այս միջոցիս մեծ նորգուութիւն մը կը կրէ, նոր տարուն սկիզբները պատրաստ ըլլալու Կայսեր ճամբորդութեան համար Միջերկրականի մէջ։ Նայէ՛ Ֆրայէ Բրեսսէ Պերլինի թերթերէն առնելով կը ծանուցանէ թէ այս տարուն սկիզբը դէպ ի հարաւ, քակ տաքը դէպ ի հիւսիս, Նորվեկիա, Վիլհելմ կայսեր ծովային պատրաստը չատ նպատակ է Ն. Վեհափառութեան առողջութեան, և հետեւաբար իր բժիշկներուն խորհուրդով դարձեալ պիտի վերսկսի իր կաղդուրիչ ծովային պատրաստը տարեգլխէն վերջ, և Դանտատանդին ամուսնութենէն ալ վերջ։

«ՍԵԼԱՑԻ ՀԱՆՍ»Ը.— Պերլինի համբաւաւոր ձին, «Հանս», որ իր ուշիմութեան և մանաւանդ հաշուելու կարողութեան համար մեծ հռչակ հանած էր որ մինչեւ իսկ Վիլհելմ կայսր փափաք յայտնեց տեսնելու զայն և հիացաւ անոր կարողութեան վրայ, դարձեալ ուշադրութեան առարկայ դարձած է Գերմանիոյ մէջ։ Երկու գրքոյկներ հրատարակուեցան այդ հաշուող կենդանիին վրայ։ Մէկ գրքոյկին մէջ տարմիտ հեղինակը սա՛ հարցումը կ'ընէ.—«Անասունը բանականութիւն չունի՞։» Եւ Հանսի յատկութիւնները և ուրիշ կենդանիներու վրայ ալ տեսնուած զարմանալի յատկութիւնները օրինակ բերելով, կը հետեւցնէ թէ «Հանս» կատարելապէս բանական կենդանի մըն է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՓՍԿԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ, 5 Հոկտ.— Մուքդէնէն կը հեռագրեն թէ զօր. Քուրոքաթքին իր բանակին մեծ մասովը Մուքդէնը ձգած է Թիլինկ քաշուելու համար։ Զօր. Սթաքէլպերկ 80,000 զօրքով Մուքդէնն մնաց։ Հիւսիսի և հարաւի զօրքերը Թիլինկ կը հմտախմբուին։ Մուքդէնի առջեւի դաշտերուն մէջ, բաւական ընդարձակ շրջանակի մը վրայ, ականներ զետեղուեցան։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.— Թիլինկ քաղաքը չատ զօրաւոր կերպով ամրացած է Ռուսերուն կողմէ։ Կը պաշտպանուի 100,000 զօրքով։

ԼՈՆՏՈՆ.— Լիսթանկէ կը հեռագրեն թէ Քունկուզներու զօրաւոր հրոսախումբ մը յարձակեցաւ Եանթայի վրայ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Թօքիոյէ լուրեր անստոյգ կը հռչակեն ռուսական աղբիւրէ այն լուրերը թէ Բորթ Արթուրի դէմ վերջին յարձակումները եղ մղուեցան բոլորովին։ Ընդհակառակը կը հաստատեն թէ տեղեկագիրները կը հաստատեն պաշարման չարունակական սեղմումը և կարեւոր ամրոցներու գրաւումը։ Զիֆուէն նամակով մը կը տեղեկացնեն թէ Բորթ Արթուրի վերջին յարձակումը զարհուրելի չարք մը էր կատաղի ռմբակոծութիւններու և ընդհարումներու, ահաղդեցիկ արիւնեղութեամբ մը որ չորս օր տեւեց և որ գերազանցեց ցարդ տեղի ունեցածները։ Ճարտնական գումարտակ մը անպաշտպան մնալով գրեթէ ոչնչացաւ Ռուսաց ռումբերէն։ Ճարտնցիք եւս մղուեցան բոլորովին։

— Սթանտարտ կը հաստատէ թէ ճարտնական կառավարութիւնը 80 միլիոն էէնի նոր փոխառութիւն մը պիտի կնքէ։

—Թոքիոյէ կը հեռագրեն թէ 350,000 հոգիի համախմբութեամբ Մանչուրիոյ մէջ ճարտնական բանակը մէկ միլիոն զօրքի պիտի բարձրանայ։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.— Զօր. Սախարովի Հոկտ. 3 թիւով ընդհ. Սպայակոյտին ուղղած մէկ հեռագիրը կը տեղեկացնէ թէ ամսոյս 1ին յառաջապահներու կռիւներ տեղի ունեցան Քանանդրիանի և Ֆինտիաքուի մէջ, Քանչուցիի մօտ, Հունհօ գետին և երկաթուղիին միջեւ, և Ջանթանի շրջակայքը, Հունհոյի աջ եզերքը։ Ճարտնցիք եւս մղուեցան ամէն կէտի վրայ։ Խաղախ մը սպաննուեցաւ, երկու ըսպայ և երեք Խաղախ վիրաւորուեցան։

ԲԵՌԻՆ.— Ռիւթէր կը ծանուցանէ թէ Զինացիներու ընթացքին վրայ վերջին լուրերը աւելի ապահովիչ են։ Անգլիական դեսպանատունը ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի եպիսկոպոս մտնէնեօր Ֆաւիէ կը հաստատեն թէ վրդովելու տեղի չկայ։

ԲԱՐԻԶ.— Եալուի առաջին ճակատամարտէն ի վեր Ռուսաց կորուստներն են 50,000 զօրք, 7 զօրավար սպաննուած կամ վիրաւոր, 160 թընդանօթ և 10 միլիոն փամփուշտ։

—Զրոյց կը չրջի թէ ճարտնական զրահաւոր մը ու երկու թորփիլանաւ ընկղմեր են Բորթ Արթուրի առջեւ ականներու պայթումէն։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ.— Ռուս գործակալութիւնը հեռագրով տեղեկութիւն կ'ստանայ ծանուցանող թէ Մուքդէնի ռուսական դիրքերուն մէջ բան մը չէ փոխուած։ Քաղաքին և մօտակայ շրջակայքին մէջ դեռ խաղաղութիւն կը տիրէ։ Ճարտնցիք չեն երեւիր դեռ։ Զօր. Քուրոքաթքին մասնաւորաբար զօրացուցած է Բանակին յետսակողմը, այն կերպով որ կարենայ չատ դիւրութեամբ նահանջել դէպի Թիլինկ և Խարպին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Շանկայէն հեռագիր մը կրսէ թէ ճարտնական կարգ մը մարտանաւեր Բորթ Արթուրի առջեւ ականներու զարնուելով ծանրապէս վնասուեր են եղեր։

ՊԵՐԼԻՆ.— Մուքտէնէ հեռագիրի մը նայելով Ճարտնցիք դեռ չեն սկսած իրենց յարձակողականը։ Ռուսներուն ձեռքը ինկած քանի մը լրտեսներ կրսեն թէ մարշալ Օեսամայի հրամատարութեամբ զօրաբաժին մը Բորթ Արթուր ղրկուած է։ Ասկէց կը հետեւցուի թէ բերդաքաղաքին պաշարումը աւելի եւս պիտի սեղմուի։ Այս պատճառաւ է եղեր նաեւ որ Ճարտնցիք չեն սկսեր իրենց յարձակումը Մուքտէնի դէմ։

ԲԱՐԻԶ.— Հռչակաւոր արձանագործ Պարթոլտի այս առտու մեռաւ։ Մնած էր 1834ին։

—Զինական կառավարութիւնը դեռ իր հաւանութիւնը չտուաւ Անգլեւ-պէթական դաշնագրին։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վարչապետ կոմս Պիւլով Հոոմ պիտի երթայ ուր պիտի մնայ երկու շաբաթ։

ՏՐԻԶՏԱ.— Սաքսոնիոյ թագաւորին առողջական վիճակը չատ ծանրացաւ։

ՍՈՒԻՏՍԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1904 22 Մեպտեմ. Դշ.)

ՑՈՐԵՆ

Ձերմակ Առաջին օխան 37½-37¾ փարա
» երկրորդ » 37 »
Մանչուրիա » 32-34 »
Զաւտարլը » 29-31 »
Սէրթ էքսթրա, օխան 37 փր.
» միջին տեսակ 32½-33½ »

Այսօր ժամանեց 26 վագոն ցորեն Ա. Նատոլ։

Այսօր ժամանեց 3 վագոն Ռումէլի առաջին 37½, երկրորդ 37 բարա օխան։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը 74 ղ.
» » Բ. » 70-72 »

ԹԵՓ

Օխան 18 փարա։

ԳԱՐԻ

Բէօստէնէ 11¼ ղրշ. գրիւը
Մերսին և Ռումէլի 10¾—11 »

ՄԻՍԻՐ

Օխան 27—28 փարա ագտարմա։

☞ Կարդալ Մանուս Փաշա, Խ. Ֆէսնճեան դեղարանի ծանուցումը Դ. եռեսը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱՒԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ս.

ՊՕԼՍՈՅ ՄԷՋ

Կիլիկիոյ Վեհաշնորհ Կաթողիկոս Տ. Տ. Սահակ Սրբազան, երէկ, իր հետը ունենալով Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Դէօրդ Եպիսկ. Երէցեանը և Գառնիկ էֆ. Գալուստեանը, կայս. Պալատ գնաց, և սիրալիր մեծարանքներով ընդունուեցաւ Կայս. Պալատաւագ Քարտուղար Վսեմ. Թահսին փաշայի կողմէ։ Ս. Կաթողիկոսը Ն. Վսեմութեան միջոցաւ իր և իր հօտին հաւատարմական ու երախտագիտական ջերմ զգացումները մատոյց յոյս Կայս. Վեհափառութեան, իբրեւ առաջնորդուած Կայս. Թանկագին շնորհներուն համար։

Ն. Ս. Օծութիւն Թարգման կանչելով Կիլիկիոյ հաւատարիմ Հայ հպատակներուն՝ Ն. Կայս. Վեհափառութեան հանդէպ ունեցած երախտագիտական և հաւատարմական զգացումներուն, մատոյց այն բազմաթիւ բարեմաղթական և շնորհաւորական հեռագիրները, որոնք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին առաջնորդուած Թանկագին շնորհներուն առթիւ բարեմաղթութիւններ կ'ընէին Վեհ. Կայսեր արեւշատութեանը համար, և այս առթիւ անգամ մըն ալ կը կրկնէին հանդէպ Օսմանեան Դահոյն իրենց ածած հաւատարմական զգացումները։

Ս. Կաթողիկոսը յետոյ Վսեմ. Թահսին փաշայի միջոցաւ արժանացաւ Կայս. երջանկարեր բարեւներու և Թանկագին մեծարանքներու։ Ն. Ս. Օծութիւն, կրկին և կրկին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր Թանկագին կենաց համար, և վերադարձաւ Երուսաղէմատուն։

⁂ Երէկ առաւ Ն. Ս. Օծութիւն Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին չնորհաւորական և բարի գալստեան այցելութիւն տուաւ Բրօֆ. Յակոբոս էֆ. Ճէճիզեան։ Ն. Ս. Օծութիւն սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ յարգելի Բրօֆէսէօրին, որ խօսակցութեան չարունակութեանը մէջ տեղեկութիւններ հարցուց Այնթապի և Հալէպի պատաւելիներուն և Հայ-Բողոքական հաստատութեան վրայ, ակէ առաջ այցելած ըլլալով նոյն տեղերը։

Բրօֆ. Յակոբոս էֆ. պաշտօնական մեծարանքներէ վերջ մեկնեցաւ, համբուրելով Ն. Ս. Օծութեան Աջը։

⁂ Կայս. Պալատէն դարձին Ս. Կաթողիկոսը այցելութիւնը ընդունեց Տնտես. Խորհրդոյ անդամներէն Վահան Սաւրենեան և Միհրան Շիրինեան էֆէնտիներու, Մկրտիչ էֆ. Մելիքեանի, և նոյն Խորհուրդի քարտուղար Լեւոն էֆ. Քիւրքճեանի։ Հիւրերը Մելիքեան էֆ.ի կողմէ ներկայացուցան Ս. Կաթողիկոսին իբր անդամ Տնտես. Խորհրդոյ։ Ն. Ս. Օծութիւն.— «Բարի եկաք, դուք որ Ազգին Տնտեսներն էք» ըսաւ։ Յետոյ Ն. Ս. Օծութիւն տեղեկութիւններ առաւ Հալէպի եկեղեցիին վրայ, որ ըսաւ թէ չատ հարուստ է մեր չատ մը եկեղեցիներէն և նոյն իսկ այն տեղի բնիկ Հայերը, ըսաւ, աւելի ունեւոր և հարուստ եղած են, որովհետեւ ակէց առաջ վաճառականներ Հնդկաստան երթալու առեն, անկէց կը մեկնին եղեր։ Հիւրերը դեռ դանդիճն էին երբ Պէշճեան Լուսաւորչեան մայր վարժարանց տեսուչ Հայկ էֆ. Խաճատուրեան իր մնայուն ուսուցչական խումբով ներկայացաւ և Ն. Ս. Օծութեան Ս. Աջը համբուրեց։ Գէորգ Եպիսկ. Երէցեան ներկայացուց մէկիկ մէկիկ, «Ազգին աշխատաւոր պաշտօնեաները» մակդիրով։ Մելիքեան էֆ. ուսուցց. «Վեհաշնորհ Տէր, ասոնք միայն մնայուններն են»։ —«Ի՞նչ ըսել է, չարժականնե՞ր ալ կան...» ըսաւ Ն. Ս. Օծութիւն նուրբ ժպիտով մը։

Պաշտաւ մեծարանքներէ վերջ ներկաները Ն. Ս. Օծութեան Ս. Աջը համբուրեցին և մեկնեցան Երուսաղէմատունէն։

⁂ Ն. Ս. Օծութիւն, Ս. Կաթողիկոսը մտադիր է այս կիրակի առաւաւ նախագահել Մայր Եկեղեցիի ներ կեղեց. արարողութիւններուն և քարոզել։

⁂ Շնորհաւորական հեռագիրներ եկան երէկ, Մարաշէն՝ Խաչատուր վրդ.է, Սիսէն՝ Գրիգոր էֆ. Կարապետեանէ և Հաճի էֆ. Բաթաթեան, Այնթապէն՝ Տ.Կարապետ քհ. Կիւլիւզեանէ և Մալաթիոյ առաջ. Տ. Գէորգ վրդ. Ասլանեանէ, իսկ Հալէպի առաջ. տեղապահը շնորհաւորական նամակ մը գրած էր Ն. Ս. Օծութեան։

ԽԱՌՆ ԾՈՂՈՎԻ երէկուան նիստին, որ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը, նախագահութեամբ Ս. Գասրիտրք Հօր, ներկայ էին Կրօն. Ժողովէն՝ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. Ճէվահիրճեան և Տ. Կարապետ Ա. քհն. Մանդ

տալեան, իսկ Բաղ. Ժողովէն՝ ատենապետ Վահ. Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան և Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան ու Մկրտիչ էֆ. Ասատեան։

Ժողովը զբաղեցաւ մէկ քանի յարաբերական խնդիրներով։

ԻԶՄԻՐԻ հանգուցեալ Առաքնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի պատարագի զգեստը, որ կտակած էր իր ծննդավայրին Գանձակի Ս. Թարգմանչաց վանքին, երէկ Պատրիարքարանէ Էջմիածին ղրկուեցաւ, իր տեղը յանձնուելու համար։

ՆԱԽԼԸ-ԳԱԲՈՒԻ ազգ. վարժարանին կրթական մասնախումբը, որուն համար գրուեցաւ թէ իր հաշիւները չներկայացներ՝ հակառակ Թաղ. Խորհրդոյ կրկնակ հրաւէրներուն, անցեալ շաբթու իր միաձայն գործառնութեանց ամբողջ հաշիւները արդէն ներկայացուցած է Թաղ. Խորհրդոյ, որ քննելով զայն վաւերացուցած է։

ԲԱՒԵՐԴԻ նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Տ. Գէորգ Ծ. վրդ. Իրքանեան Բարերդ հասնելով գործի ձեռնարկած և առաջին առթիւ կազմակերպած է սեղանոյն Կրօն. և Բաղ. Ժողովները, առաջինը հինգ. երկրորդը եօթն անդամէ բաղկացած։ Տ. Գէորգ վրդ. ընտրած է նաեւ Ուսումն. և Տնտեսական Խորհուրդներ որոնք ասանկակ մը տարիներէ ի վեր գոյութիւն չունէին Բաւերդի մէջ։ Տ. Գէորգ Ծ. վրդ. Խալի ծօնի առթիւ ժողովրդէն յայտնուած փափաքին համաձայն պատարագած և ատուար բազմութեան մը ներկայութեանը քարոզած է։

ԳԷՉՃԵԱՆ-ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԵԱՆ Մայր վարժարաններու մանկապարտէզի բաժինը որ ասկէ առաջ Լուսաւորչեան աղջկանց վարժարանին մէջ էր, այս նոր տարեշրջանէն սկսեալ Թաղ. Խորհրդոյ կարգադրութեամբ փոխադրուած է Մայր եկեղեցիի՝ Որդոց Որսման Տաճարը, տեղի անձկութեան պատճառաւ։ Գէղճեան աղջոց վարժարանն ալ սկսած է նեղ դալ և դասարաններու մէջ աղաչք խնդրուած են։ Բայց ինչ որ հոս մատնանշել պիտի ուզենք, սա է թէ այդ Տաճարին մէջ ուր պզտիկները փոխադրուած են և ամբողջ տարեշրջանը հոս անցնելու սարկուած, ինչ պիտի ընեն ձմեռը, երբ ցուրտը իր բովանդակ սառնութեամբ տիրէ եկեղեցիին մէջ։ Թաղ. Խորհուրդն ու Տեսչութիւնը անշուշտ նկատողութեան առած են այս պարագան և ձմրան նախապատրաստութիւնները տեսած։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ կարօտ վարժարաններուն համար հետեւեալ դասագրքերը նուիրուած են Տ. Ներսէս վրդ. Դանիէլեանի ձեռքով.— Գետրաս էֆ. Կարապետեան իր հեղինակութենէն՝ 1000 հատ Տաճկերէն դասագրքեր, Տիրայր վարդապետ այլև այլ դասագրքեր 200, Զարդարեան եղբարք 150, Տիկին Էրիկ Գ. Վարդան 70, Էսայեան վարժարանի ուսանողք 50. Նախորդէն 4390, ընդհանուր 5,860 հատ դասագրքեր։

ՍՏԱՑԱՆՔ Դումգաբուի չորս թաղերու Աղքատախնամին տասներեք ամսուան մատակարարութեան Տեղեկագիրը, որ երկու Տնօրէն Խորհուրդներու գործառնութեանց պատկերը կը ներկայացնէ։ Առաջին Տնօրէն Խորհուրդը ընտրուած էր 1903 Յունիս 15ին, և 1904 Մարտ 21ին հրաժարած ըլլալով, Հիմնադրաց Ժողովը նոր ընտրութիւն կատարած էր։ Այս նորընտիր Խորհուրդը, պաշտօնի ձեռնարկած ատեն, սատցաւ 837 ղրշ. ինչուն դրամ, բայց միւս կողմէ պարտքեր դիզուած էին աղքատաց անմիջական պէտքերուն և հիւանդաց ուտելիք Թուրք պատճառաւ։ Նախորդ Տնօրէն Խորհրդոյ օրով դարմանուած էին 950 երկսեռ հիւանդներ, իսկ յետոյ 208, գումար 1158, որոնց մատակարարուած են բժիշկ, դեղ, ծնունդ, առանց ազգի և կրօնի խտրութեան։ Մայիս 23ին Թատերական ներկայացում մը տրուեցաւ, որմէ զուտ հասոյթ գոյացաւ 6970 ղրուշ և ապառիկ մնաց 1206 ղրուշ։ Դումգաբուի Աղքատախնամին ունի սափրիչի խանութ մը, որ ամիսը մէկ ոսկի վարձք կը բերէ, և 20 հատ եգիպտական արժէթուղթ, որմէ տարին 700 ղրուշ տակաս կը գոյանայ։ Տնօրէն Խորհուրդը իր տեղեկագրին մէջ կը գանգատի բժշկական ձրի դրութեան դէմ, որ չատ մը դժուարութիւններ յարուցած է, և նոր կարգադրութեան մը պէտքը զգալի կ'ընէ։ Տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ Դումգաբուի աղքատաց թիւը հեղհեղ կ'աւելնայ և բժիշկի ու դեղագործէ աւելի անուղի խնդիրը մանաւանդ դժուարին կացութեան մասնած է Տնօրէն Խորհուրդը, որ արժանաւոր աղքատին պէտք եղած սնունդը չէ զլացած, նկատելով որ սնունդի անբաւականութիւնը յանախ տեղի կուտայ հիւանդութեանց։ Հաշիւ եղած է որ երբ Դումգաբուի չորս թաղերու բարեկեցիկ մասը ամսական զէթ մէկ ղրշ. վճարէ իբր բաժնորդագին, այն ատեն Աղքատախնամը, սոսկալի պէտքերը հոգալէ ետքը, կրնայ գումար մը ալ խնայել։ Քննիչ Մասնախումբի տեղեկագիրը, հիւանդաց թուոյն համեմատութեամբ քիչ մը չափազանց կը գտնէ դեղօրէից համար վճարուած 13,819 ղրշ.ը, և իրաւամբ դիտել կուտայ որ Աղքատախնամի սեփական 20 եգիպտական արժէթուղթերը, գրեթէ 250 ոսկւոյ արժէքութեամբ, տարեկան 700 ղրշ. տակաս կը բերեն, մինչդեռ աւելի չահաւէտ պիտի ըլլար եթէ այդ արժէթուղթերով հաստատեր կազմուած մը գնուէր։ Քննիչ Մասնախումբը գիտել կուտայ նաեւ որ Տնօրէն Խորհրդոյ միամեայ շրջանը անբաւական է և աւելի օգտակար պիտի ըլլայ եթէ պաշտօնավարութեան շրջանը երկու տարիի բարձրանայ։ Աղքատախնամը 13 ամսուան մէջ նուիրատուութենէ հաւաքած է 14,627 ղրշ., բաժանորդագիրէ 10,616, գանձանակէ 6518, պնակէ 5159, կալուածական վարձքէ 1404, արժէթղթոց տոկոսէ 700, թատերական ներկայացումէ 8176, եւն.։ Մուտքերն են դեղ 13,819, միս, կաթ եւն. 16,713, ածուխ, նպաստ եւն. 9834, ընդհ. ծախք 7144։

Կը շնորհաւորենք Դումգաբուի Աղքատախնամը թէ՝ իր բարեպաշտակ գործունէութեանը համար և թէ կանոնապահութեանը համար, որով ամէն տարի իր համարատուութիւնը կ'ընէ ապեալ տեղեկագրերով և նպաստող թաղեցիներուն լիակատար տեղեկութիւններ կուտայ իր գործառնութեանց մասին։ Կը սպասենք որ ուրիշ թաղերու Աղքատախնամներ հետեւին այս օրինակին։

ՎԱՀԵՄ, ԱՐԻՍ ԷՖ, ՖԷՍՃԵԱՆ

Ինչպէս այս օրուան Պատմականներէն կ'երեւի, Վեհ. Կայսրը գնահատելով Ազգ. Պատրիարքարանի աւագ գործակատար Վահեմ. Արիս էֆ. Ֆէսճեանի բարձր ծառայութիւնները, բարեհաճած է Ուլաի Բ. աստիճան շնորհել Ն. Վահեմութեան։

Վահեմ. Արիս էֆէնտի Ֆէսճեան իր պաշտօնին կոչուելէն ի վեր կարող պաշտօնավարութիւն մը ցոյց տուած է և իր բարձր տաղանդով ու գերազանց յատկութիւններով քանիցս արժանացած է Վեհ. Կայսեր շնորհներուն։

Ն. Վահեմութեան եղած այս անգամուան բարձր շնորհը, խնդութեամբ կը համակէ իր բոլոր բարեկամները, և Մանգու�ալ կը փութայ իր շնորհաւորութիւնները յայտնել Վահեմ. Արիս էֆ.ի, մաղթելով աստիճանի ա՛լ աւելի բարձրացում։

☛ Կարդալ Դ. երես Կանանց յատուկ զարդերուն ազգը։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

5 Հոկտ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 90
Ըէժի (Tab. Turcs)	386 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86 70
Երկթուղի (Lots Turcs)	129 —
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	588 —
Թրանսվալ (Transvaal)	91 —

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ,,Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 77

ԴԱՆԲԼ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՍԻՐԸ

Թարգմանեց
ՏԻՐԱՑՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

Լէ.
ԴԺՈՒԱՐԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

— Օհ, բաւական է, Լա Վոլար, պոռաց Սուֆլար հրամայական ձայնով, երեմական ողբերով ժամանակ չկորսընցնենք։ Առանկ թրչած հաւ եղողը Մօնդիսի մրցանակը չահելու կ'ուլխատի, փոխանակ ա՛յնպիսի արհեստ մը բանելու, ուր ամէն օր պէտք է մորթը վանդել։

Յետոյ միւսներուն դառնալով շարունակեց.

— Որոշուած է։ Պատուհանէն պիտի մեկնինք։

— Շատ մը անպատեհութիւններ կը տեսնեմ տարբ մէջ, ըսաւ Ֆիֆի։

— Ինչ, խոսէ՛։

— Միլօրթի ընկերները, անոնք որ դաշտին մէջէն կուգան, աչքէ չեն հեռացներ այս տունը և պատուհանէն մեր իջնելը պիտի տեսնեն։

— Կարելի է, բայց հեռու են։ Մինչեւ որ ժամանեն, ամենքս ալ իջած կ'ըլլանք։

— Դրացիները, անցորդները։

— Այս տարբն, ամէն մարդ իր տունը փակուած է։ Երթամ սա պատուհանը նայիմ։

— Այս կողմէն, ըսաւ Բանդէն։ Փոքրիկ պատուհան մըն է, սանդուղին գլուխը։ Եկէք։

Այս խօսակցութեան միջոցին, Ֆիֆի Վոլար փողոցին վրայ նայող պատուհանին առջեւ կեցած էր։ Նոյն իսկ սարիպած էր Լաժը որ իր քով կենայ։

— Ինչո՞ւ հոս կենամ, ճիշտ Միլօրթի ակնարկին տակ, հարցուց Լաժ։

— Հսկ արդէն, հորեղբայր, — ապատնովելու Միլօրթը, որ մեզ կը դիտէ և տեղէն պիտի չշարժի ցորչափ հոս տեսնէ մեզ։ Թերեւս արդէն մտահոգ է, որովհետեւ երեք էինք և երկուք մնացինք։

Լաժ իր ակնարկը խորասուզեց շատ անկենին մէջ որ կապելային տեսը կը հովանաւորէր։ Դիպուածը դիտարան մը բացած էր տերեւներուն մէջէն։ Միլօրթ անկէ կ'ուսումնասիրէր պատուհանին առջեւ եղած շարժումները։ Բայց կը կարծէր թէ, հեռաւորութեան պատճառով, այն տեղինները չէին կրնար որոշել կապելային դրան առջեւ անցած դարձածը։

Կը սխալէր։ Լաժ և Ֆիֆի Վոլար չատ սուր տեսողութիւն մը ունէին։ Դրէթէ ամէն բան կը տեսնէին և մնացեալը կը գուշակէին։

—Նայէ՛, ըսաւ Լաժ, մուրացիկը թուղթ մը բռնած է ձեռքը։

Ֆիֆի Լաժի կողմը ծռեցաւ։

—Թուղթը մեծ չէ, կապարակ է և ծալքեր ունի։ Կարծես նամակ մըն է, շարունակեց Լաժ։

—Վա՛յ թշուառական, պոռաց Ֆիֆի։ Հասկցայ ի՛նչ ըլլալը։

—Ի՞նչ է, հարցուց Սուֆլար որ լսած էր այս խօսակցութիւնը։

—Միքսյի նամա՛կն է, պոռաց Ֆիֆի։

(Շարունակելի)

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՇԱԹ

Տէրսատէթ Էրմէնի Բաթրիգխանէի գաբաւ քէթխիւտասը սատէթլու Աբիս էֆէնտիյէ Թերֆիէն ռիթպէի Ուլա սընջքը սանիսի։

Տրամ պէյէտիյէ Թապիպի իզզ. Նազի էֆ.ի Թերֆիէն ռիթպէի Սանիյէ սընջքը սանիսի Թէվֆիկ պաշիրլուլուզ սոր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԻՐԱՃ ԿԻՇԷՍԻ.— Այսօր կը կատարուի Միրաճ Կիշէսիի ասոր։ Դիւերը, կայս. Իրատէի մը համաձայն, պիտի լուսազարդուին մզկիթներն ու մինարէները։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Կայս. հոգածուրիւն.—Վեհ. Սուլթանը առնի օր դեսպանական հիւրամեծար Կալիպ պէյը ընդունեց Թարապիոյ դեսպանատունը և կայս. ցուցակցութիւնները յայտնել ատաւ իտալական դեսպան Էմբէրիալի մարքիզին, որուն անոր մեռած էր Սիկիլիոյ մէջ։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, արտաքին գործոց Նախարարը և դեսպաններն ալ իրենց ցուցակցութիւնները յայտնեցին։

ԵՒԻՊՏՈՍԻ ԽԵԻՎԸ.— Խաթի Ապպաս Հիլմի փաշա երէկ մեկնեցաւ Պոլսէն։ Ն. Բարձրութիւն ժամը 4ին Զբաղալքէն իր հետեւորդներուն հետ իջաւ Թարհանէի քարափը և կայս. Պալատ գնաց, ուր իրեն ի պատիւ սեղան մը արուեցաւ։ Սեղանէն ետք պատիւը ունեցաւ ներկայանալու Վեհ. Կայսեր, և իր երախտագիտութիւններն ու հաւատարմական զգացումները մատուցանելէ ետք, հրաժեշտ առաւ Ն. Վեհափառութենէն։ Կայս. Պալատէն մեկնելով Խաթիվը Տօլմա Պաղչէի քարափէն շոգեմակոյկով գնաց էջ Մաճրուսա զբօսանաւը, որ անմիջապէս ճամբայ ելաւ դէպ ի Աղեքսանդրիա։

ԹՈՒՐՔԻՀԵԼԼԷՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻՐԻՆԸ.— Աթէնքի օսմ. դեսպան Ռիֆաթ պէյի դիմումին վրայ, Հելլէն կառավարութիւնը որոշեց աւելցնել սահմանագլուխին վրայ գտնուած պահակատեղիներուն թիւը, աւազակներուն անցքը արգիլելու համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ Սըր Նիքոլաս Օ'Բրայըր, ակարութեան պատճառաւ յետաձգեց մեկնումը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Բարիզէն կը հեռագրեն թէ դեսպան Մ. Բոնթան Բարիզ հասաւ։ Ավէյրոնի իր կալուածները պիտի վերադառնայ դարձեալ և 15 օր մնալէ ետք Պոլիս պիտի մեկնի։

ՅՈՅՆ-ՄԵԼՔԻԹ կաթոլիկներու Պատրիարք Տ. Քիւրիլլոս կայս. Պալատ երթալով իր հրաժեշտը մատոյց։ Պատրիարքը երէկ Հռոմ մեկնեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Վառնայի քաղաքապետութիւնը որոշեց մրցման դնել երկու Ծրագիրներու յատակագիծեր, կոյուղիի ջուրերը բաշխելու և քաղաքին մէջ ջուր բերելու մասին։ Վառնայի Բաղաքապետը հրաւիրեց օտար գործարանները մասնակցիլ մրցման։ Մատաղրութիւն կայ նաեւ այս ձեռնարկը իրը մենաշնորհ մէկու մը յանձնել։

— Ինչպէս Ֆէրտինանտ մասնաւոր կառախումբով Բուրլօ մեկնեցաւ բանակին ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու։

ԲԱՐԱՆԹԻՆԱ.— Առողջապահական բարձր խորհուրդին որոշումով Բոր Մայիսի ժամանումներուն դէմ դրուած առողջապահական միջոցները ջնջուեցան։ Մասքաթի ժամանումներուն դէմ դրուած 5 օրուան քարանթինան 48 ժամուան իջաւ։

ՕՈՒՐԷԻ ՀԻՄԱՑՈՒՆԻ պէս կարգուեցաւ Կայս. Պալատան պաշտօնեաներէն Խալիլ էֆէնտի։

ՕՍՄ. ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ.— Արքունի նաւարանին մէջ նորոգուող երեք մարտանաւերուն շինութիւնները պիտի աւարտին ամսոյս վերջը։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Սէլանիկի մէջ եղածին պէս, Մանասթրի մէջ ալ ոստիկան-զինուորներու յատուկ վարժարան մը հաստատուեցաւ։

—Գերման Թերթի մը խօսքին նայելով Սէլանիկի նահանգին ատեւտրական գործառնութիւնները վերջերս՝ մեծապէս զարգացած և բարւոքած են։ Արտածումները գերազանց են նախորդներէն։ Այս պարագան արդիւնքն է կայս. կառավարութեան ի գործ դրած միջոցներուն։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԶԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ.—Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը հիւտարակեց տեղեկագիրը 22րդ տարեշրջանին (1903—1904 մարտ 1)։ Հասոյթները նախորդ շրջանին վրայ աւաւելութիւն մը ունին։ Ընդհ. հասոյթ գոյացած է 2,619,509 ոսկի, նախորդներէն 115,075 ոսկի, այսինքն 100ին 3.78 աւելի։ Նոյն շրջանի կեդր. Վարչութեան ծախքերն են 128,413 ոսկի, զոր զեղչելով հասոյթէն, արտադրելի կը մնայ 2,491,096 ոսկի, յատկացուած գլխավճարներուն ակօսներուն և պահեստի գումարին։ Նախորդ շրջանին Վարչութեան պաշտօնեաներուն թիւն էր 5454 որոնց 4851ը իսլամ, 489ը ոչ-իսլամ և 114ը Եւրոպացի։ 1903-4 շրջանին պաշտօնեաներուն թիւն էր 5495, որոնց 4880 իսլամ, 505ը ոչ-իսլամ, և 100ը Եւրոպացի։ Օսմ. Հանրային Պարտքի Միացեալ Նոր պարտաթուղթերուն՝ հիներուն հետ փոխանակութիւնը Եւրոպան Օգոստոս 1ն սկսած և այժմ դրեթէ բոլոր հին պարտաթուղթերը ներկայացուած են փոխանակութեան համար։ Այսպէս, կարելի պիտի ըլլայ սեպել 1/14ի կարգը վճարել՝ նոր պարտաթուղթերէն անջատելով։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՐՈՒՄԷԼԻԻ աւուրքին Օգոստոսի մատաւճարը ամբողջովին հատուցուեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ծերակուտական և նախորդ նախարար Մ. Բուանքարէ և ակիկին, որոնք Մուէք պահականաւով Գրուսա գացած էին, առջի օր դարձան։ Տէր և Տիկին Բուանքարէ երէկ Բարիզ մեկնեցան Արեւելեան ճեպընթացով։

ԹՈՌԱԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ.—Մակրոկորտաթօ ընտանիքը որ այնքան բարեսիրութիւններ կատարած է և դեռ անդեմները Պալքիզը Ցունաց հիւանդանոցին մէջ վիրաբուժական դարմանատուն մը չինել տուած էր, այս անգամ փափաք յայտնած է Թուքախտաւորներու յատուկ դարմանատուն մը հաստատել նոյն հիւանդանոցին մէջ։ Այս դարմանատունը պիտի չինուի վերջին կատարելութեամբ, ի յիշատակ Լոնտոն մեռած Նիքոլաս Մակրոկորտաթոյի։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ.— Դեղարուեստից վարժարանին ուսանողներու գործերը նոյն վարժարանին մէկ սրահին մէջ ցուցադրութեան դրուեցան 15 օրուան համար։ Վարժարանին ճարտարապետական ճիւղին շրջանաւարտները այս տարի 14 հոգի են, որոնց մէջ կան չորս Հայեր, Երուանդ, Արմենակ, Հրանտ և Կարապետ էֆէնտիները։ Փորագրութեան ճիւղը յաճախող երեք ուսանողներուն մէջ ամենէն աւելի աչքի կը զարնէ Ալիքսան Գոյանեան էֆ.ի մէկ փորագրութիւնը որ մանուկի մը դիրքը կը ներկայացնէ։ Իգաւոր կը հրաւիրէ հասարակութիւնը այցելել այդ տեղական ցուցանդէսը, և օսմ. դեղարուեստին քաջալերման համար գնումներ կատարել։

ՀԱԼԷՊԻ մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ պիտի զբաղի նահանգին ոստիկան-զօրաց վերակազմութեամբ։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐԲԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ.— Որոշուեցաւ որ ապէջ եղք Պասրիարքարաններու, իմամներու և մուխթարներու կողմէ Թաղապետութեանց ղրկուած ինթիքալի, Ֆէրազի և Թէվսիի ինթիքալի գործադրութեանց վերաբերեալ իլմուխապէրներուն վրայ, ա՛յնքան 2 ղրուշնոց փուլ փակցուի, քանի հոգիի անուն որ յիշուած է Թուղթին մէջ։ Հակառակ պարագային այդ իլմուխապէրները պիտի չընդունուին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ վարչութեան մէկ վիճակագրութենէն կը տեսնուի թէ Թղթատարական ծառայներէն (foih posupal) տարին 18,000 ոսկիի հասոյթ կը գոյանայ։ Իսկ հեռագիրներուն վարձքերը զեղչուելէն ի վեր, այսինքն 2 տարիէ ի վեր, հեռագրական հասոյթները 23,000 ոսկի աւելցած են։

ՏԷՆԻԶԼԻ գաւառին Թաւաս գաւառակին Թաղապետական բժիշկ, Բժշկ. Վարժարանին այս տարուան շրջանաւարտներէն Տքթ. Աբել Կիւլպէնկեան երէկ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

ԱՆՏԱՌՆԵՐԸ.—Ներքին գործոց և Արտաքին գործոց Նախարարութեանց պատուիրակներէն կազմուած յանձնախումբ մը պիտի երթայ Ատաբազար, քննութիւն մը բանալու Հէնտէքի անտառներուն համար, որոնք վերջերս քանդուած էին։

ԳԱԼԳԷՐԻ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Բագոսի ճանարը գտնուած.— Գերման հնագէտներ պեղումներ կը կատարեն Պալալէքի մէջ։ Վերջերս կարեւոր հնութիւններ երեւան բերուեցան։ Արտաքին ճանարին հարաւակողմը սրիշ աւելի փոքր տաճար մը գտնուեցաւ, հատատուած քարակոյտերու վրայ, որոնք համաչափ կարուած և իրարու չատ մօտ են։ Այս տաճարը նուիրուած էր գիշերի չատուածին՝ Բագոսի, ինչպէս յայտնի կ'ըլլայ դրան վրայ քանդակուած խաղողի ողկոյզներէն և բագիններու գեղեցիկ արձաններէն, որոնք կը ներկայացնեն որթատունկերէ շրջապատուած գլխաւոր բագասական քերմուհիները։ Տաճարը շատ լաւ պահպանուած է և իբր չէնք կը գերազանցէ Հռոմայեցիներէն մնացած բոլոր տաճարները։ Տաճարը կը շրջապատեն 50 սիւներ որոնք 18ական մէթր բարձրութիւն, 6 մէթր շրջագիծ ունին և կազմուած են երեք կտորներէ։ Այս սիւները Աբամադի տաճարին սիւներէն ցած են և պատէն երեք մէթր բաց։ Զարդարուն բակ մը կայ մուտքին և մեծ սանդուխին միջեւ։ Հոն հակայ դուռ մը կայ, 14 մէթր բարձր և 6 մէթր լայն, որ ճարտարապետական և արձանագործական ճշմարիտ գլուխ գործոց մըն է։ Այս դուռը շրջանակող քարերէն մէկուն վրայ քանդակուած է Հերմէսի արձիը, որ քարոզակ մը ունի բերանը, խորհրդանշան՝ Հերմէսի պաշտպանութեան տակ դրուած վաճառականութեան։ Արձիին ամէն կողմը ոսքի կեցած են սիրոյ դիցուհիներ, ձեռքերնին կանանչ ճիւղով մը, տերեւաւոր և պտղալից։ Այս պատկերը կը խորհրդանշէ Պալալէքի հարստութիւնը և առեւտրական բարգաւաճութիւնը այդ դարուն մէջ։ Այս դրան միւս քարերը 65 սանթիմէթր լայնութեան մը վրայ, հիանալի փորագրութիւններ կը կրեն. զանազան հիւղեր, ագամանդներ, առիւծներ, պարեր, աղաւնիներ, ամէնքն ալ խաղողի ողկոյզներ բռնած, փորագրուած են խիստ նուրբ արուեստով մը։ Այս դրան կից կան երկու աւելի փոքր դուռներ, որոնցմէ տաճարին ետեւը կ'ելլուի սանդուխով մը։ Տաճարին ներքին երկայնութիւնը արեւելքէն արեւմուտք 35 մէթր է և լայնութիւնը 20։ Տաճարին երկու երրորդ մասը, հասարակութեան յատկացուած բաժինը, բազմանկիւնի սիւներով զարդարուած է, որոնց միջեւ զետեղուած են կառքերու պատուանդաններ։ Միւս մասը կը պարունակէ Սրբարանը։ Տաճարին հարաւակողմը սիւնի մը վրայ փորագրուած յունական խաչ մը՝ քրիստոնէական միակ նշանն է զոր կարելի եղած է գտնել։ Կը հեռաւորի թէ այս բագինը եկեղեցիի վերածուած է Թէոդորոս կայսեր կամ իր մէկ յաջորդին ձեռքով։

Բագոսի տաճարին մօտ գտնուեցաւ 45 մէթր խորութեամբ հոր մը, մեծ մասամբ ապառաժի մէջ փորուած։ Դարձեալ և ամբան միայն ջուր կ'ելլայ մէջը և կը կոչուի «Դիւթեան Հոր»։ Արաբները քաղաքին պաշտպանութեան համար արտաքին խրամներ չունեցած էին ուր ջուր կը լեցուէր։ Կը կարծուի թէ այս ջուրերը հորը կը պարպուէին երբ կռիւ տեղի չէր ունենար, քանի որ իրարմէ 8 մէթր միայն հեռու են հորն ու խրամները։ Հնագէտներ համակարծիք չեն այս ենթադրութեան. ասոնք կը կարծեն թէ գաղտնի ջրանց մը հաղորդակցութեան մէջ էր հորին հետ, և թէ պաշարման ժամանակ ուտելիք և ուրիշ նիւթեր կը ղրկուէին Պալալէքի այդ միջոցով։

Պեղումներու ժամանակ գտնուեցան նաեւ ապակիէ, գունաւոր հենապակիէ, Բրձուն հողէ զանազան անօթներ, մեծ մասամբ Արաբներէ չինուած, բիւզանդական աւարկաներ որոնց վրայ խաչեր կան, Արեւելքի Կայսրութեան պրդինձէ դրամներ, արաբական դրամներ, սուրներ, բահներ, պնակներ, դգալներ, «Կրկժաւայի կրակ»ը պարունակող ամաններ, նիզակներ, քարէ ռումբեր՝ զորս Թշնամիին կը նետէին, առիւծի և հորթի գլուխներ, հին Հելլէններէն և Լատիններէն արձանագրութիւններ, որոնք մեծ չահեկանութիւն ունին։

Պալալէքի քաղաքին ծայրը, չարժուն գեղեցիկ փոքր տաճար մը կը տեսնուի, շրջապատած վեց սիւներէ, որոնց չորսը միայն կանգուն են հիմա։ Այս տաճարը Վէնիւսի նուիրուած է։ Կը կարծուի թէ հին նուիրուած է որովհետեւ պէտքը ուռոգող գետին եզերքը ուղղուած է։ Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ Պալալէքի բնակիչները Վէնիւսի հանմար կառուցուած տաճարին մէջ ամէնէն անարգ տեսարանները կը պարզէին և իրենց աղջիկները անոր կը նուիրէին։ Վէնիւսի դէմքը մը փորագրուած է կամարի մը տակ։ Դիցուհին հոն կ'երեւի խեցեփողի մը մէջէն, երկու Սէրերը քովը։ Կոստանդիանոս կայսրը այս Տաճարը եկեղեցիի վերածեց և նուիրեց Ս. Պարպ մարտիրոսին, պաշտպան սուրբ Պալալէքի։ Այս եկեղեցին գործածուեցաւ մինչեւ 18 դարուն կէսը, երբ սոսկալի երկրաշարժ մը աւերեց քաղաքը և բնակիչները սոսկալի մեկնիլ։ Ուղեւորներ կ'ըսեն թէ 1751ին այս տաճարը դեռ յունական եկեղեցի մըն էր։ Ցարդ պատերուն վրայ եւ դուրսը խաչեր և սրբազան պատկերներ կը տեսնուին վրան, և ներսը խաչ մը, շրջանակով մը եզերուած։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԵՒԱՆԴՈՒՄ.— Անցած Դշ. օր, զինեալ քանի մը աւազակներ յարձակեցան Գասապայի (Իզմիր) Բարձրաբանար գիւղին մէջ Զալբէ-պէյ օղլու Մուլլա Հիւսէյնի տան վրայ։ Զարագործները ներս մտան և առնելով Հիւսէյին էֆ.ի վրայ գտնուած ոսկի ժամացոյցը ու 5 ոսկին, զայն լեռը տարին։ Միայն 50 ոսկիի չէք մը տարբերելէ ետք արձակեցին զայն։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ աւազակները։

ՎԱՃՐԱՌ ՈՃԻՐ.— Էտիրնէէն կը գրեն թէ Քըլէք արուարձանին մէջ ոնտելի ոճիր մը գործուեցաւ որուն զոհ դնաց դեռատի աղջիկ մը։ Աղջիկը նշանուած էր։ Նշանածը որ նախանձոտ էր իր խօսեցեալին կողմէ քանիցս դիտողութիւններ լսած էր թէ ինչո՞ւ այսչափ կ'երկարէր ամուսնութիւնը։ Անցեալները կատղած գնաց տուն, ուր դեռ նոր հասած էր աղջիկը եկեղեցիէն։ Վէճը նոր էն սկսաւ և տղան կատաղութենէն, թեւը փաթթեց նշանածին մազերը, և քաշելով դաշոյնը կտրեց գլուխը, ամբողջովին զատելով զայն վիզէն։ Այս վայրագութենէն չգոհանալով, դանակով վիրաւորեց անոր մարմնին զանազան մասերն ալ և աղիքները դուրս թափեց։ Այս կատաղի մարդասպանը որ Քիրէճխանէ արուարձանը կը բնակէր, ձերբակալուեցաւ։

ՀՐԱՑԻԴՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՃԻՐ.—Գրաւոր ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Համտի անուն նպարավաճառը, որ ամբաստանուած էր թէ հրթիռներ փորձած է իր խանութին մէջ, պատճառելու թեամբ զումարը հեռաձգելու համար։ Այս մասին բացուած քննութեան ատեն, նոյն նպարավաճառին մէկ ոտիրը երեւան հանուեցաւ։ Համտի ասկէց 5 տարի առաջ Մուսանիոյ Քուրկազ գիւղին մէջ սպաննած էր Տայի Հիւսէյին անուն ծերունի մը որ 280 ոսկի չափ դրամ մը ունէր։ Ոճիրը գործուած էր գողութեան պատճառաւ։ Հարցաքննիչ դատաւորը անհերքելի ապացոյցներ ձեռք բերած է։ Նպարավաճառը մեզակից ունեցած է Մէհմէտ և Շեպան անուն երկու անձեր, որոնք խարեբ կը փնտռուին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԲԱՐԻԶ, 5 Հոկտ.— Մովսակալ Վէուէնիւս կը հերքէ իրեն վերագրուած այն դիտաւորութիւնը, իբր թէ ինք միջնորդութեան մասին տեսակցած ըլլայ Ռուսիոյ հրաժարեալ ծովային նախարար Մովսակալ Ավէլանի հետ։

—Զինուցիներու կողմէ արուած վերջին լուրերը կը տեղեկացնեն թէ՝ Բորթ Արթուրի վրայ ճարտնական վերջին բուռն յարձակումը՝ որ եւ մղուեցաւ ռուսերուն կողմէ, մեծ վնաս պատճառած է անոնց, և բաւական մեծ թիւով զինուորներու կորուստ ունեցած են։

—Թէպէտև մեծ գաղտնիք կը պահուի Պալթիկի նաւատորմին մեկնումին շուրջ, բայց կը հաւատուի թէ մօտ օրէն պիտի մեկնի անդ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

22/5 Հոկտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	93.08
Ամէնէն բարձր գինը	93.10
» վար գինը	93.04

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	126.37
Երէկուան բարձր գինը	126.75
» վար »	126.

ԹՐՈՒՆԸ 158

ՍԻՐՈՒՈՅՆԵՐԸ

ՎԷՊ

ԸՆՑԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԵՐԱԿԱՆ ՖԱՆԴԷ

Հեղինակ ԷՄԻԼ ՌՈՒԶՈՒՈ — Թարգմանիչ ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՆԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՁԻՍԱԿԸ

Մայր ու աղջիկ, որոնք դեռ բանէ մը տեղեկութիւն չունէին, անսահման ուրախութեամբ մը ողջունեցին իրենց տան հնամի բարեկամը, զոր բաւական ատենէ ի վեր չէին տեսած։ Ցեռոյ Էռնէսդին իր հոր քով փութաց, և ուզեց համբուրել զայն, բայց յանկարծ սոսկման ճիչ մը արձակելով ետ քաշուեցաւ, և անձկոտ շեշտով մը,

—Բայց, սիրելի՛ հայր, հեկեկաց, ինչո՞ւ այդպէս գոյնդ նետեր է...։

Տարաբախտ Լիւսբռոլ, ցաւագին լռութեան մը մէջ արձանացած, զրկեց իր զաւակը և կուրծքին վրայ սեղմեց գորովանօք։

Էռնէսդինի մայրը անմիջապէս իր ամուսնոյն մօտեցաւ, և ինքն ալ նշմարելով անոր մեռելաթիկ դէմքը, որուն վրայ ցաւագին լրջութիւն մը կ'երեւէր,

—Աստուա՛ծ իմ, գոչեց անհնարին յուզումով մը, Էռնէսդինի ըսածը ճիշդ է...։ Երկուքնիդ ալ տրտում կերպարանք մը ունիք...։ Կ'աղաչեմ, էառա՛ք, ինչ կայ, շիտակ զրուցեցէք...։

Լիւսբռոլ բժիշկին հետ թախծալի ակնարկ մը փոխանակեց, և ապա յանկարծական ոգեւորութեամբ մը չսկսելով,

—Այո՛, շիտակ պիտի զրուցեմ, ըսաւ ամուր ձայնով մը, եթէ այսօր ծածուկ պահեմ, վաղը կամ միւս օր պիտի իմացուի անպատճառ։ Աւելի լաւ է ուրեմն որ կինս և զաւակս հիմակուընէ մասնակից ըլլան այն դառն սուգին, զոր Լիւսբռոլ ընտանիքը սոսկալուած է պահել այսուհետեւ...։

—Ա՜խ, ես գիտէի որ ծանր ազէտ մը կը սպառնայ մեր ընտանիքին, ազաղակեց Էռնէսդին մէկէն ի մէկ ոտքի ելլելով։

Ու տղու մը պէս մօրը բազուկներուն մէջէն նետուեցաւ, և սկսաւ լալ։

Տիկին Լիւսբռոլ մայրական ջերմագին խանդաղատանքով մը գրկեց իր զաւակը, բազմացին վրայ հանդչեցուց զայն, ու ինքն ալ քովը նստեցաւ, ճակատը տենդագրգիռ ջերմութեան մը մէջ տաղորուն։

Այն ատեն Լիւսբռոլ պատմեց թէ ի՞նչպէս իմացած էր Կուդ ա'Օռ փողոցի սոսկալի ոճիրը, թէ ինչ Տոգթէօռ Ժէռվիէի հետ ի՞նչ կերպով գացած էր ոճրին ատենը, թէ ի՞նչ ծանր հարուած մը եղած էր իր սրտին, երբ ստուգած էր թէ իր զաւակն էր դժբախտ զոհը, և թէ յետոյ ի՞նչպէս մէջտեղ եկած էր յանկարծ Լուիզ, յայտարարելով թէ սպաննուող անձը Լիւսբռոլներու զաւակը չէր, այլ ի՞րը։

Լիւսբռոլի կինը, առանց մէկ բառ արտասանելու, մաքի ըրաւ այս դժնդակ ու զարհուրելի պատմութիւնը, բայց երբ իր ամուսինը հասաւ պատմութեան այն կէտին, որ Տոգթէօռ Ժէռվէ, մանրաղնին քննութենէ մը ետքը, յայտարարած էր թէ սպաննուողը իրօք իրեն զաւակը չէր, տարաբախտ կինը բուռն թափով մը վեր ցատքեց, և քանի մը քայլ յառաջանալով սենեակին մէջ, պատին կրթնեցաւ, գլուխը կուրծքին վրայ կախ, կոկալի մառանուութեանց մէջ խարսոյդ։

Էռնէսդին ալ անմասն չէր այս չարագուշակ տեսարանէն։ Մանկամարդ աղջիկը, սենեակին մէկ կողմը առանձնացած, սիրտը դառն զգացումներու սարսուռովը տրոփուն, կուլար միշտ անխօսուկ, մերթ ընդ մերթ աղերսական ակնարկներ ուղղելով իր հօրը երեսին։

Պարոն Լիւսբռոլ, այս ճնշող լռութենէն խորապէս ազդուած, նորէն ինք խօսք առաւ, և յուզմունքն դողդողցող ձայնով մը,

—Ինչո՞ւ չես խօսիր, Մաթի՛լդ, ըսաւ, այս խնդրոյն մէջ պէտք է որ դո՞ւն ալ քու կարծիքդ ունենաս։ Լուիզ Վէռաթէ, որ ա՛յնքան համարում և վստահութիւն կը վայելէր մեր առջեւ, վա՛տ մը, խաբեբա՛յ մը չէ՞, քանի որ այն մանուկը, զոր մեզի յանձնեց այն ատեն, մերը չէ՛ եղեր, այլ ի՞րը, իր արգանդին ծնո՛ւնդը...։ Ըսէ՛, շիտակ ըսէ՛, իրաւունք չունի՞մ վա՛տ, դաւաճա՛ն կոչելու այսպիսի զեղծ կին մը...։

Տիկին Լիւսբռոլ կամաց մը վեր առաւ իր գլուխը, և մարմնոյն հաւասարակշռութիւնը հաղիւ կարենալով պահել իր դանդաղուն ոտքերուն վրայ,

—Եթէ ըսածդ ճիշդ է, կակազեց խզդուկ բայց ծանր ձայնով մը, Լուիզ Վէռաթէ իրաւցընե՞ վա՛տ մը, դաւաճա՛ն մըն է։ Բայց ո՛րչափ ալ տարօրինակ և անմեկնելի երեւայ մեզ իր այս ընթացքը, ներքին ձայն մը կ'ազդարարէ ինծի թէ պէտք չէ՛ դատապարտել զինքը, մինչեւ որ իր բերէն լսենք բուն իրողութիւնը։ Ես չեմ կրնար հաւատալ որ քսան և աւելի տարիներ մեր քովը ապրող կին մը, որ ազնուութեան և բարութեան ճշմարիտ տիպար մը եղած է միշտ, այսպիսի սոսկալի վատութիւն մը գործած ըլլայ մեզի դէմ։

—Բայց ինչո՞ւ մեր զաւկին տեղ ի՛րը տուեր է, պատաց Լիւսբռոլ բարկացոտ շեշտով մը, ասիկա կրնա՞յ արդարանալ ձեր ողջմտութեան առջեւ...։

—Իրաւունք ունիս, պատասխանեց Լիւսբռոլի կինը տրտում դէմքով մը, բայց միշտ նոյն ներքին ձայնը կ'ըսէ ինծի թէ Լուիզ անմեղ է, և թէ պարտաւոր ենք լսել զինքը անպատճառ։

—Շիտակը ըսելով, մրմնջեց Լիւսբռոլ, կը զարմանամ ես քու բարեմտութեանդ վրայ, Մաթի՛լ։ Ի՞նչպէս արդարացնել կին մը, որուն խաբեբայութեան ապացոյցը մեր ձեռքն է ա՜հա...։

—Բայց ի՞նքը ուր է, հարցուց մէկէն ի մէկ ահկին Լիւսբռոլ արցունքէն թրջած աչքերը ոտքին անդին դարձնելով։

—Իր զաւկին մեռելին քովը մնաց, պատասխանեց Լիւսբռոլ թաշկինակովը քրտնաթոր ճակատը սրբելով։

Տիկին Լիւսբռոլ պահ մը կեցաւ լուռ ու անձայն։ Ապա Տոգթէօռ Ժէռվէի մօտենալով,

—Սիրելի տոգթո՛ր, ըսաւ, դուք Լուիզ Վէռաթէի ազգիկնութիւնը գիտէք, այնպէս չէ՞։

(Շարունակելի)

ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԷՍՏՃԵԱՆ

Բեռա, Մեծ Փողոց Պօճ Մառուի կից

ԹԻՒ 356

Մեծայարգ հպարակութեան վստահութիւնը գրաւող այս վաճառատունը, ուր կը ծախսուին ամէն տեսակ մեռաքսէ կերպասներ և մասնաւորաբար կանանց յատուկ գլխարկի զարդեր, տանթելա, թաֆթա, քոռաելա քոռաք, և որիշ նմանօրինակ արդուզարդեր, այս անգամ Եւրոպայէն նոր և գեղեցիկ մոդերք մը ընդունած է զոր պատրաստ է վաճառելու չափաւոր գիներով։ Վաճառատունը գրաւելու համար ատենէ մը ի վեր նոր ապրանքներ կը հասցնէ իր վաճառատունը ուր անգամ մը այցելել բաւական է գոհ մնալու համար։

ՁՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ՍՈՐՎԵՑԷՔ

ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ԿԱՇ-ԿԱՐԱՍԵԱՑ

ՅԱԿՈԲ Ե. ՎԱՐԵՍԻԶԵԱՆ

ԻԶՄԻՐ, Հայոց թաղ, Թիւ 67

Ճաչակաւոր կերպիւ կը շինուին ամէն տեսակ կահ-կարասիներ, կը յօրինուին լուսանկարչական ամէն կերպ գործիներ ու կը ծախսուին անոնց վերաբերեալ ամէն տեսակ պէտքերը։

Եթէ դուրսէն մէկը լուսանկարչութեան գործի մը գնել ուզէ 1¼ մէտիտ զրկելով մեր հասցէին պիտի ունենայ լուսանկարչութեան լաւ մեքենայ (Détéctive) մը 6½×9 կէս, թիւ) արհեստէն բոլորովին անտեղեակ է ամէն գաղտնիքները բացատրող տետր մը և իրենց վերաբերեալ գործիները ու պէտքերը պիտի ընդունի մեքենային հետ 2½ մէտիտով։

6

ԳԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԹՆԱՑՈՂԱԿԱՆ

Պոլսոյ ամէնէն հին դեղարաններէն հանրածանօթ Իրիդ-Գաբրիէլի դեղարանը — որ 150 տարուան գոյութիւն մը ունի — այս անգամ իր հաստատութեանը տուած է եւրոպական նոր դրութեամբ ծաւալ մը։ Դեղերու թարմութիւնը ապահովցնելու համար Եւրոպայի մեծ գործարաններուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնելէ յետոյ՝ մասնաւոր սենեակ մը ալ սարքած է ուր կ'այցելեն յաջորդաբար Մայրաքաղաքիս համբաւաւոր բժիշկներէն ուրիշ տօքթօռներ որոնց իւրաքանչիւրն իր «մասնագիտութեան» մէջ կը դարմանէ զանազան հիւանդութիւններ. ինչպէս, թոքի, լեարդի, պէօլրէկի, բերնի, ականջի, ջղային այլապէս հիւանդութիւններու, գաղիական ախտ և անոր յարակից պարագաները, մորթային ևն. ևն.։

Վերոյիշեալ տօքթորները ամէն օր ներկայ կը գտնուին, սակայն ատենցմէ հետեւեալները մասնաւոր օրերու կ'այցելեն.

Տր. Դր. Ճէլալ էֆ. Դշ. օրերը կէս օրէն վերջ
Տր. Ռ. Պողոսեան էֆ. Շբ. » » » » (Ջղային հիւանդ.)
Տր. Գ. Ֆինճանճեան էֆ. Բշ. Եշ. Ուր. » » »
Տր. Պ. Գալայճեան էֆ. Գշ. Ուր. Շբ. կէս օրէն վերջ

Դարմանատունը վարի մէն ալ բացած է Պոլսոյ արուարձաններէն իրեն դիմող «ծանօթ» յաճախորդներուն։ Հաստատութեան ի վաղուց ունեցած սկզբունքին համաձայն — որ է ուղղամտութիւն — դեղագործներուն պատճէնը միշտ կէտ առ կէտ կը գործադրուին կատարեալ խղճի մտօք։ Աւելցուցէք այս առաւելութիւններուն գիներու մասին ընծայուած անմրցելի պայմաններն՝ ու այն ատեն գոհութեամբ պիտի դիմէք առ դեղարանն

ԻՔԻ — ՔԱԲՈՒԼՈՒ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԹԻՒԼՊԻՆՃԵԱՆ

ՊԱՀՃԷ ԳԱԲՈՒ ԹԻՒ 32

Ուրբաթ օրերը բժիշկները ձրի կը նային առաւօտուընէ մինչեւ երեկոյ

ԸՆՏԻՐ ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՂԻ 9—30

Ա. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԷՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ԳԻՆ 30 ՂՐՈՒՇ

ԿԸ ԾԱԽՍՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԻ ԲՈՎ

Այս ընդարձակ բառարանը իր ճոխ պարունակութեամբ ու հեղինակին կերտած քսան հազարէ աւելի նոր բառերով հաղուգիւտ գանձ մըն է ֆրանսերէնով պարապողներուն, թարգմանիչներուն, դպրոցական աշակերտներուն ու առ հասարակ ամէն ազգի գործի մարդոց համար։ Ամէն ֆրանսերէն բառի առջեւ հայերէնն ճիշդ հոմանիշը դրուած է և գրական, գիտական բժշկական, օրէնսդրական բառերն իսկ բացատրուած են ճշգրիտ հոմանիշներով, Գինը թէև նախապէս 22 ղրուշ նշանակուած էր, սակայն այժմ շատ քիչ օրինակներ մնացած ըլլալով 30ի բարձրացած է, ինչ որ ուրիշ բառարաններու գինին հետ բաղդատմամբ շատ ամօթ ըսել է։ Խմբագրութիւնս ալ այս բառարանը կը գործածէ։ 15—3

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԷ ԴՐԻԴՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

1. Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն. Բնական, Քաղաքական և Տեղագրական։ Տարրական Ա. և Բ. կարգերու համար. գին 2½ ղրուշ

2. Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն. Բնական, Քաղաքական և Ուսումնական։ Միջին Ա. և Բ. դասընթացքներու համար. Գին 4 ղրշ.

3. Պատկերազարդ Աշխարհագրութիւն. Բնական, Քաղաքական և Տնտեսական։ Բարձրագոյն Դասընթացքներու համար. Գին 6 ղրշ.

Հանրածանօթ հեղինակին այնքան գնահատուած սոյն դասագիրքերը՝ զորս պատրաստած է իւր մասնագիտական և ուսուցչական բազմամեայ փորձառութեամբ, և որ մէթոտի, նիւթերու դասաւորութեան և հրահանգիչ հարցաբաններու մասին անմրցելի են իրենց տեսակին մէջ, կը գտնուին բոլոր գրավաճառաց քով։

Կեդրոնատեղին է, Կ. Պոլիս, Զիմպիւլի խան, Փափազեան Մինրան էֆ.ի գրատունը։

Վանստուում կանխիկ, զեղչ % 30
7—10

ԱՐՍԼԱՆԼԸ ՄԱՂԱԶԱ

Սուլթան Համամընատ Հանճարելոյ խանընատ 8 Նուամբրոլը պէօյիւք մէֆրուլաթ մաղազատա պու տէֆա Էվրօբատան ճէլպ իթտիյմ հէր տիւրլիւ մօսպիթեալարը վայէթ էհվէն ֆիյաթ իլէ ֆիրուխթ իթտիեիմանէ, պունլարատան մասատա Ամէրիքան գօնսօլ, այնա վէ օրթա մասալարը, եալարզլը պէօյիւք այնալար, եալտրզլը վէ ճէվիզլի ժարտէնիէլէր, եալտրզլը վէ ճէվիզլի քօնսօլար, բիրինճ վէ տէմիր քարեօլալար, թէլտէն եաթագլար, հէզարէն սանտալիէլէր վէ թաամ օճիրալարընա մախսուս Էվրօբատա սանտալիէլէրի, վէ պահճէ սանտալիէլէրի, վէ էթմէէրլէր, էնվէֆի տիւրլիւ սիկարա իսկեմէլէրի, այնալը էվապ տօղապլարը, ճէվիզլի, զէյթուն վէ պէյազ աճուր քարեօլալար վէ լամանօլար, լաքէ վէ եալտրզլը օտա թագըմլարը, սէտէֆի քարեօլա վէ օտա թագըմլարը վէ դայրի հիմ. հէր նէ սըրարը օլսունուրսա կէրէք Էվրօբատան կէմիրիթմէք վէ կէրէք Սթամպօլտա քէնտի ֆապրիքամա զայէթ ուզգատ իլէ եաթըրմագ իւզրէ հաղըրըմ։ Մաղազատին ուէրօլարը Մահմուտ Բաղատա Գիւրքէի խանընատա օլուպ ջորնիշ վէյէրչիվէ էջպուլալարը, գալրն վէ ինճէ սանուզգանալարը զայէթ էհվէն ֆիյաթլա ֆիրուխթ իթտիկիմի միհթէէմմիլիթէրիլէրիմէ իլան, վէ պիր տէֆա մաղազամա թէչրիֆլէրինէ իմթիզար էյլէրիմ։

10—5 ԼԷՕՆ ՖՐԻՏՄԱՆ

Capsules de Santal Salolé [Colol]

Ա. ԳՕԼՕԼԵԱՆԻ ՍԱՆԹԱԼ ՍԱԼՕԼԷԻ ԳԱԲՍԻԻԼ

Հին և նոր ջերմամրգութիւն (կոլթ միլիթէռ) միզանցքի նեղնալ, միզամանի բորբոքում, կը բուժուին միմիայն Ա. Գօլօլեանի պատրաստած Սանթալ Սալոլէի գաբսիւլներով. զայս հաստատելու համար կը բաւէ տուի մը միայն գործածել։

Գինն է 12 դահեկան

Capsules de Goudron au Baume de Tolu [Colol]

Ա. ԳՕԼՕԼԵԱՆԻ ԽԱՑԹԼԱՆՈՎ ԹՕԼԻԻՐԻ ՊԱԼԱՍԱՆԻ ԳԱԲՍԻԻԼ

Հին և նոր (Պրոնչիթ), ենգիլիէնեա, հարբուխ և առ հասարակ կուրծքի ամէն հիւանդութիւն կը բուժուին Ա. Գօլօլեանի պատրաստած խայծղանանան Թօլիւի պալասանի գաբսիւլներով։

Գինն է 5 դահեկան

Pilules Afiyette

ԴԵՂԱՀԱՏ ԱՖԻՅԷԹ

Մշտատեւ պնդութիւն, դժուարամարսութիւն գլխու ցաւ, ախորժակի նուազումն, տեռատեսութիւն (մայաղլ) մաղձ (սաֆրա) ընդհանրապէս պնդութենէ ներղուղներուն ախտանշաններն են. այս տեսակ հիւանդութիւնները կանխելու համար կը բաւէ Ա. Գօլօլեանի պատրաստած Աֆիյէթ դեղահատները գործածել։

Տուփն է 5 դահեկան

Վերոյիշեալ դեղօրէից ընդհանուր վաճառատեղին է, Կ. Պոլիս, Պալչէ Գարու, շաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի դէմ ծխավաճառ և մասավաճառի խանութներուն վրայի յարկը Ա. Գօլօլեանի Օսմանեան դեղօրէից պատրաստութեանց ընդհանուր մթերանոցը, թիւ 19։

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԹ

Գալիս, Պահչէ Գարու, Պիճ Պիր Զէճիյէ դիմաց

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Իճասիէ, Տողրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 4—11 դիմել Գալիս, Պահչէ Գարու, Պէն-Պիր-Զէչիմին դիմաց։

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ
4

Ա՛ԽԻԹԱՐ

ՏԱՆԿԸՆԿ ԳԱՐԹԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻԶՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ

1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷԷՍԻՍ ԳԻԼԻԸՆՄԸՆ

Մէրքէզի իսարէսի — Բարիզտա, Վանսօտ մէյտանընտա 9 նիւմէրօլը տայիրէի խուսուսիյրիսնէ

ՀԱԲԻՒ ԾԻՒՊԻՆՍ

Սկզբնայէ վէ իհթիեաթ 119,000,000 ֆր.
1903իս մանպլաթը 25,000,000 »
Թէտիէ օրուան գիյան 284,000,000 »
Միկուրթատը էմլաքն գէյմէթի 22 միլիառ։

1828 L'UNION DE PARIS

ԷՕՄԻՐ ԾԻՒՊԻՆՍ

Մէրզայէ վէ իհթիեաթ 161,590,000 ֆր.
1903 բրիմ թանպլաթը 12,000,000 »
Թէտիէ օրուան գիյան 130,000,000 »
Միկուրթատանընտէօմիւր 278,000.00 »

ԳՈՒՇԻՐԷԹ կայէթ միւսաիտ ֆէրուէթ իլէ թիւրքիատա նիկուրթա պատ իտէր ԷՕՄԻՐ ՄԻԿՈՒՐԹԱ շլիպէսի տախի միւխթէլիֆ սուրէթէ վէ խուսուսի էհվէն ֆիյաթլարլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱԼԸ՝ «Օսմանլը Պանքասը» սրբ. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ իչին միւտիրիյէթը ումումիյէ = Սթամպօլտա, Սուլթան Համամընտա Բաթրրոնը Սզլու Բասաժը

Միւտիրի ումումիսիք — ՍԻՄՕՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Միւտիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Ղալաթատա այրընճա պիր Շիւպէսի օլտուղը կիպի՝ Մէմալիքը Մահրուսէներին հէր թարաֆընտա տախի խուսուսի ժամանակը վար սրբ։ 25

ԳԵՂԱՐԱՆ

ԽԱՉԻԿ ՖԷՄՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 261 Մահմուտ Փաշա Պաշի, աղբիւրին կից 261

Սոյն բազմամեայ դեղարանը, այս անգամ նոր կազմակերպութիւն մը ստացած ըլլալով, Խաչիկ Ֆէմճեանի կողմանէէ քիչ առենաւոր մէջ պատիւը ունեցաւ գնահատուիլ յարգոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերելով այս անգամ պէտքը կը դգայ իրեն ուղղուիլիւը և նպատակը ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.— Գոհ ձգել իր յաճախորդները՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գներու չափաւորութեամբ և արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.— Մաքրութիւն, ապանեխման դրութիւն և պարկեշտութիւն դեղարանին սկզբունք եղած են։

Բանակցած է Եւրոպական տան մը հետ՝ ամէն շաբթու պատուաստի թարմ թիւպեր (աբը գալէմի) բերել տալու։

* * *

Ամէն օր Դեղարան յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն յիշենք մասնաւորաբար հանրածանօթ Բ-ի՛ՇԵԿ ԱԼԱՀԱՎԷՐՏԻ ԷՖԱ՝ որ ամէն Գշ. Եշ. Շբ. օրերը ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբ, դեղարանին մասնաւոր դարմանարանը։

Առանմնորոյժ Վառնչագուհ էֆ. Թաշճեան եւս ամէն առաւօտ մինչեւ ժամը 5 սոյն Դեղարանը կը գտնուի և ակոյի հիւանդութիւնները կը դարմանէ, պատրաստելով նաև արհեստական նուրբ ակառներ։

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԴԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՊԱՍ 28

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ

ԵՒ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէ՞ք հարսնիքներնուդ փալը աւելցնել, գեղատեսիլ «էֆէ» մը տալ մօտերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆԻ՝ վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը վարդարարուին նաև մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր մոմեր, անմրցելի ժամն գիներով։ Կը գտնուի Բոխ հան հարսի կիրլանտ, քողք, քողի ասուռկ, զարդարուած կողով, ծաղիկ, փեռուր, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի Տէրերդ, այցելել անգամ մը Նշան Զամիչեանի հարսանեկան մոմերու ճոխ վաճառատունը, ուր ոչ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաև ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։

ՄԵԱԼ ՏԵՂ ՉԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ԶԱՄԻՉԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Բամբիրօ խանի տակ, թիւ 86 9—50

ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1904

Գրավաճառութեան գաղտնիքը ուսումնասիրած երկար տարիներու շարքի մը մէջ, այս անգամ գրեթէ Պոլսոյ բոլոր հեղինակներուն առաջարկին վրայ հաստատած ենք նոր գրատուն մը, կեդրոնացնել չմանալով բոլոր հեղինակներուն գործերը։

Պատ. հեղինակներուն դասագիրքերը այսպէս մէկեղ կեդրոնացնելուս պատճառը ուրիշ բան չէ ուրեմն, բայց միայն հասած յանձնարարութիւն մը, առանց սակայն փոփոխութեան, որը օրին ճամբու դնել, ու արագապէս հասցնել փընտրուած տեղը։

Գաւառացի դպրոցական Պատ. Մարմինները վստահաբար կրնան դիմել ուրեմն մեր Գրատան՝ քանի որ մենք հեղինակութիւն չունինք (բացի Ծխախոտի գործնական մշակութիւնը անուն գրքէ որ Մէարիֆի բարձրագոյն հրամանաւ վաւերացուած ըլլալով քիչ առենէն լոյս պիտի տեսնէ)։ ուզուած գրքի մը տեղ տարբեր հեղինակի գիրք քշել և չան մը ունենալ, ինչ որ հակառակ է մեր գործառնութեան ոգիին։ Մեր գործառնութենց վրայ գաղափար մը կազմել տալու ու մենք ալ մեր կարգին, օրինաւորութեան ու պատուաւորութեան սահմանին մէջ, մազի չափ չչեզելու պատրաստակամութիւն ունենալնիս գործնականապէս կարենալ հաստատելու համար, կը խնդրենք որ գաւառացի գրավաճառներն ու դպրոցական մարմինները մեր ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆը պատուելու բարեհաճութիւնը ունենան։ ալ անկէ վերջ վստահ ենք թէ մեզի հետ ո՛և իցէ առիթով գործ ունեցող անձնաւորութիւն մը պիտի գրաւուի տեղի ունեցած գործառնութենէն ու մենք Պոլսոյ մէջ անփոփոխ գրավաճառը պիտի ըլլանք մեր նոր յաճախորդին։

Շատ մը գրատուններու պէս աւելորդ ու փայլուն խօսքերով չենք ուզեր շլացնել հանրութեան աչքը, քանի որ մեր գործին ընթացքը ինքնին ցոյց պիտի տայ արդէն ճշդապահութիւնը ու կանոնաւորութիւնը։

Գաւառներու Պատ. Ուսումն. Խորհուրդներու ու Վարչութիւններու պահանջումներու համեմատ գրատանս կողմէ կը ղրկուին նաև վկայեալ ուսուցիչներ և անոնց կէս ամսականը միայն վար դրուելով, նոյնութեամբ կը յանձնուի Ուսուցչական Օգնութեան Սնտուկին։ Այս առթիւ աւելորդ է ըսել թէ դպրոցական Պատ. Վարչութիւններուն ու մանաւանդ ուսուցիչներուն և ուսուցչուհիներուն շատը կը պահանջէ օգտակար աչքով մը նայելու բարեհաճութիւնը ունենալ մեր գրատան, քանի որ մեր գործին ընթացքով պատրաստ ենք օգտակար ըլլալու իրենց Օգնութեան Սնտուկին, առանց սակայն ուրիշներուն աչքով դիտած ըլլալու։

Գրատանս կողմէ կը ղրկուի նաև Ֆրօպէլեան մանկապարտէզի զանազան ու գունագոյն նիւթեր իրենց ամբողջութիւնով ու գոհացուցիչ դեղով մը։

Մէարիֆի բարձրագոյն հրամանաւ վաւերացուած ու հրատարակուած գրատանս ընդարձակ ու բուն ծանուցագիրը՝ որուն մէջ լայնօրէն պարզուած են մեր գործելու պայմանները, ծլարներու առաքման, նամակներու ապահովագրութեան ու գրամը փոստին յանձնելու կերպերը, ինչպէս նաև շատ մը խիստ կարեւոր տեղեկութիւններ, որոնց գիտակցութիւնը անհրաժեշտ է Պոլսոյ վրայ դպրոցական դասագիրքերու յանձնարարութիւն ընող անձնաւորութենէն՝ ղրկուած է գաւառային բոլոր դպրոցական վարչութիւններու եւ ուսուցիչներու։ Փափաքողներուն ալ ձրի կը ղրկուի՝ կը բաւէ որ իր հասցէն ցոյց տուած ըլլայ մեզի։

Գրատանս հասցէն է

دوسعادت خورواسانجی خانده کتبخانهٔ جدید

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՍԿԻՓԵԱՆ

Տէր-Տնօրէն ՆՈՐ ԳՐԱՏԱՆ

2 Խորասանճի խան, Կ. Պոլիս

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ե. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ